

Datum: 2026-09-30
Diarienummer: 2025/0619
RiR 2026:25

Högskolans distansutbildning – flexibilitet till ett pris (RiR 2026:25)

Bilaga 1. Metod

Innehåll

Metodbilaga	3
1 Intervjuer	3
1.1 Urval av exemplärlärosäten och genomförda intervjuer	4
2 Dokumentstudier	5
3 Analys av registerdata	5
3.1 Population och datakällor	5
3.2 Beskrivande statistik	7
3.3 Förklarande statistik	22
3.4 Kostnadsberäkningar	31
4 Språkmodellsgranskning av kursplaner och kursinformation	37
4.1 Population och webbskrapning	37
4.2 Språkmodellen och promptar	37
4.3 Gränsfall och förtydliganden	39
4.4 Kvalitetssäkring av språkmodellen	40
5 Enkät till lärosätena	44
6 Nordisk utblick	45

Metodbilaga

För att besvara granskningens frågor har vi använt oss av följande material och metoder: intervjuer vid fyra exempellärosäten; intervjuer med Utbildningsdepartementet, myndigheter, forskare och intresseorganisationer; dokumentstudier; analys av registerdata; en språkmodellsgranskning av kursplaner och kursinformation; enkät till lärosätena; samt skriftliga frågor till utbildningsdepartementen i de nordiska grannländerna. Nedan redogör vi närmare för dessa olika delar.

1 Intervjuer

Intervjuer har genomförts med företrädare för fyra lärosäten, Utbildningsdepartementet, Universitetskanslersämbetet (UKÄ), Universitets- och högskolerådet (UHR), forskare vid olika lärosäten samt intresseorganisationerna Sveriges Förenade Studentkårer (SFS), Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) och Svenska riksorganisationen för distansutbildning (Sverd). Kompletterande intervjuer genomfördes även vid Stockholms universitet då det under granskningens gång framkom att vissa institutioner ändrat planerad campusundervisning till distans till följd av höga lokalkostnader.

Intervjuerna har använts som ett kvalitativt komplement till registerdata, språkmodellsdata, dokumentstudier och lärosätesenkät. Syftet har varit att få en fördjupad förståelse av hur lärosäten och andra aktörer resonerar om distansutbildningens förutsättningar, kvalitet, prestation och resursanvändning, samt att belysa frågor där det saknas jämförbara registeruppgifter eller där kvantitativa resultat behöver tolkas i sitt organisatoriska sammanhang.

Intervjuerna har genomförts både under granskningens uppläggsfas och analysfas. I uppläggsfasen har de använts för att precisera relevanta problemområden och formulera hypoteser samt som underlag när enkäten utformats. I analysfasen har de använts för att tolka resultat från registerdata och språkmodellsgranskningen, till exempel när det gäller skillnader i prestationsgrad, förekomsten av interaktiva undervisningsmoment eller betydelsen av lokalkostnader och interna resursfördelningsmodeller. De har också bidragit till att identifiera sådana förhållanden som inte framgår av registerdata, exempelvis hur beslut om distansutbud fattas eller hur kvalitetssäkring av distansutbildning bedrivs på institutionsnivå.

Samtliga intervjuobjekt har fått frågor eller frågeområden tillskickade i förväg för att få möjlighet att förbereda svar och eventuellt underlag. Intervjuerna har i huvudsak genomförts på plats hos respektive intervjuobjekt, men några har av praktiska skäl genomförts på Teams.

Samtliga intervjuer har dokumenterats. Utbildningsdepartementet har skickat skriftliga svar som sedan gicks igenom vid separat möte. För övriga intervjuobjekt har intervjuerna dokumenterats genom minnesanteckningar som färdigställts i nära anslutning till intervjutillfället. Materialet har därefter bearbetats tematiskt. Det innebär att återkommande iakttagelser, skillnader mellan aktörer och uppgifter av särskild betydelse för granskningens delfrågor har identifierats och sorterats under ett antal teman. Intervjusvaren har inte använts för att kvantifiera förekomsten av olika uppfattningar, utan för att ge kontext, identifiera möjliga förklaringar och pröva rimligheten i iakttagelser från andra datakällor.

Det finns samtidigt begränsningar i intervjumaterialet. Intervjuer återger respondenternas beskrivningar och bedömningar och kan påverkas av deras organisatoriska roll, tillgång till information och intresse av att framhäva vissa perspektiv. Intervjuerna är inte heller statistiskt representativa för samtliga lärosäten eller funktioner inom högskolesektorn. Av dessa skäl används intervjuerna inte som ensamt underlag för generella slutsatser, utan tolkas tillsammans med andra källor. När intervjuuppgifter återges i rapporten har vi därför eftersträvat att skilja mellan uppgifter som stöds av flera datakällor och sådana som främst ska förstås som illustrativa exempel eller möjliga förklaringar.

Intervjuanteckningar och skriftliga svar finns sparade i granskningens akt.

1.1 Urval av exempellärosäten och genomförda intervjuer

I granskningen ville vi förstå varför det finns relativt stora skillnader mellan lärosätena vad gäller andel distansutbildning. För att öka vår förståelse valde vi därför ut fyra olika exempellärosäten för besök och intervjuer. Urvalet utgick från andel i distansutbildning vid de 25 lärosäten som omfattas av granskningen, lärosätets ålder samt geografisk placering. Utifrån dessa variabler valdes Högskolan Dalarna, Mittuniversitetet, Södertörns högskola och Uppsala universitet. Vid dessa lärosäten genomfördes intervjuer med ledning och med företrädare för två institutioner. Vid valet av institutioner var ambitionen att få bredd i ämnesområden. Syftet med intervjuerna vid institutionerna var att få närmare förståelse för beslut om utbildningsutbud, resursfördelning, kvalitetssäkring, genomförande av undervisning och eventuella utmaningar. Intervjuer gjordes med institutionsföreträdare, ämnesföreträdare, lärare och andra med särskild sakkunskap. Intervjuerna genomfördes på plats mellan september 2025 och januari 2026, förutom en intervju som genomfördes via Teams.

1.1.1 Översikt över valda institutioner vid de fyra exempellärosätena

Högskolan Dalarna: Institutionen för information och teknik (IIT) och Institutionen för språk, litteratur och lärande (ISSL)

Mittuniversitetet: Institutionen för hälsovetenskaper (HOV) och Institutionen för ekonomi, geografi, juridik och turism (EJT).

Södertörns högskola: Institutionen för kultur och lärande (IKL) och Institutionen för naturvetenskap, miljö och teknik.

Uppsala universitet: Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningssociologi och Institutionen för fysik och astronomi.

1.1.2 Genomförande och analys av intervjuerna

Intervjuerna med ledning och institutioner vid lärosätena har utgått från samma intervjuguide och var semistrukturerade. Det innebär att det vid intervjun har getts utrymme för följdfrågor och fördjupningar utifrån respektive respondents funktion och erfarenheter. Frågorna har bland annat avsett motiv till valet av undervisningsform, upplevda skillnader mellan campus- och distansutbildning, arbete med kvalitetssäkring, orsaker till skillnader i prestationsgrad, hantering av inaktiva studenter samt hur resurstilldelning och interna ekonomiska incitament kan påverka utbildningsutbudet. Vid intervjuerna tog vi minnesanteckningar som sedan renskrevs. Anteckningarna analyserades sedan i analysverktyget MAXQDA.

2 Dokumentstudier

I granskningen har vi gått igenom ett omfattande dokumentunderlag: lagstiftning inom området, regleringsbrev, prognoser, betänkanden, utredningar och utvärderingar från berörda myndigheter, vägledningar, årsredovisningar och årsrapporter, forskningslitteratur, etc.

Dokumentstudierna har genomförts dels under granskningens uppläggsfas för att kunna ringa in frågeställningar och hypoteser, dels under granskningens genomförande och analysfas. Underlaget har använts vid utformningen av intervjuguiden och enkät samt som empiri och stöd till analyser.

3 Analys av registerdata

I detta kapitel redogör vi för våra kvantitativa analyser av registerdata och samkörning av registerdata med språkmodellsdata och andra källor. De kvantitativa analyserna, tabellerna och diagrammen som beskrivs nedan används och refereras till i kapitel 2, kapitel 3 och kapitel 4 i granskningsrapporten.

3.1 Population och datakällor

Avsnittet beskriver vilka studenter, lärosäten och datakällor som ingår i de statistiska analyserna.

3.1.1 Populationen

För de statistiska beräkningar som redovisas i kapitel 2 och kapitel 3 består populationen (om inte annat anges) av studenter för perioden 2015–2025 vid de 25 statliga lärosäten som omfattas av granskningen, inklusive de vid utlandsförlagd utbildning. För 2025 ingår endast uppgifter för vårterminen. Beräkningarna exkluderar utresande utbytesstudenter och utresande freemovers¹ i utlandsförlagd utbildning. Beräkningar av prestation exkluderar i vissa fall också inresande utbytesstudenter, detta för att göra beräkningar jämförbara med enbart aktiva studenter (då data över aktivitet inte kunnat kopplas till inresande utbytesstudenter).

För kapitel 4 har ytterligare avgränsningar gjorts i beräkningarna genom att enbart studenter som omfattas av det statliga resurstilldelningssystemet har inkluderats. Även inresande utbytesstudenter, freemovers och de som avlagt studieavgift har exkluderats.

3.1.2 Datakällor och tidsperiod

Uppgifter om registrerade studenter, avlagda poäng och sökande har hämtats från universitets- och högskoleregistret som tillhandahålls av SCB. Tidsperioden avser 2015–2025.

Ytterligare data över utländsk/svensk bakgrund, hemmavarande barn, förvärvsinkomst, föräldrars utbildningsnivå och folkbokföringslän hämtas från LISA, innehavande av studiemedel från IoT, och slutbetyg i årskurs 9 från Grundskoleregistret. Även dessa register tillhandahålls av SCB.

Ytterligare källor som använts är SKR:s kommungruppsindelning², SCB:s trender och prognoser om utbildning och arbetsmarknad³ och ersättning per helårsstudent och helårsprestation⁴. Data över inaktiva studenter avser perioden 2015–2025 och har hämtats från de 25 lärosäten som ingår i granskningen, och tillhandahållits av Ladokkonsortiet.

I granskningen redovisas statistiken genomgående i kalenderår i stället för i läsår, dels då många individvariabler som används och data över inaktiva studenter enbart finns tillgängliga per kalenderår, dels då lärosätenas avräkning mot takbelopp sker per kalenderår.

¹ Avser en student som utan att delta i utbytesprogram ordnar sin högskoleutbildning i annat land, definition hämtad från UHR.

² SKR 2023, Kommungruppsindelning 2023, hämtad 2026-08-21

³ SCB, *Regionala trender och prognoser 2025. Med sikte på år 2040, nationella bedömningar*, 2025.

⁴ SCB, Statistikdatabasen – Ersättning per helårsstudent och helårsprestation för universitet och högskola efter utbildningsområde. År 2007–2024, 2025.

3.1.3 Grundläggande definitioner

- Distansutbildning: Avser utbildning som klassas som distansutbildning i den officiella statistiken. Består av utbildningar som i Högskoleregistret klassificeras som "nätburen distans" (dist = 2) eller "distans, övrig" (dist = 1). Övriga kurser klassificeras som campus (dist = 0)
- Inaktiva studenter: Avser kursregistrerade studenter som varken tar poäng under aktuell eller nästföljande termin och som helt saknar registrerad aktivitet i lärosätenas gemensamma studentregister Ladok, exempelvis godkänt eller underkänt resultat, registrerad inlämning eller sent avbrott.

3.2 Beskrivande statistik

Avsnittet redovisar den statistik som används för att beskriva distansutbildningens omfattning och utveckling.

3.2.1 Distansutbildningens utveckling

Antalet studenter som studerar på campus, delvis på distans och helt på distans beräknas utifrån studentens samlade registreringar ett visst år. Studenter som enbart varit registrerade på distansutbildningar klassificeras som helt på distans. Studenter som varit registrerade vid både campus- och distansutbildningar klassificeras som delvis på distans, medan studenter som enbart varit registrerade vid campusutbildningar klassificeras som campusstudenter. I tabellen redovisas antalet registrerade studenter i de tre kategorierna samt det totala antalet per år.

Tabell B1 Antal registrerade studenter helt på distans, delvis på distans och campus per år

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Campus	300 189	300 724	301 529	299 497	294 631	289 631	291 774	281 342	270 570	267 853
Delvis distans	38 674	38 022	36 571	38 273	43 528	59 299	62 986	58 586	63 438	71 619
Helt distans	73 441	74 895	75 398	80 194	88 808	103 778	109 941	113 623	124 564	142 837
Totalt antal	412 304	413 641	413 498	417 964	426 967	452 708	464 701	453 551	458 572	482 309

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister för de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Tabellen avser unika individer per kalenderår. Uppgifterna kan därför skilja sig från redovisningar som utgår från läsår.

Från tabellen ovan går det att utläsa att antalet studenter helt på distans nära fördubblats de senaste 10 åren. Även det totala antalet studenter ökat, men i mindre omfattning.

Av tabell B2 nedan framgår att det bland studenterna som studerar helt på distans är vanligast att de läser fristående kurser.

Tabell B2 Antal registrerade studenter helt på distans, delvis på distans och campus per studieform och år

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Campus	Generella program	98 727	99 320	100 486	100 709	100 553	100 353	103 773	101 335	97 569	98 668
	Yrkesprogram	134 926	137 327	139 372	140 805	138 976	137 406	140 133	136 561	132 341	129 252
	Fristående kurs	94 892	90 567	87 542	82 232	77 479	74 459	68 480	60 465	56 750	55 839
Delvis distans	Generella program	14 231	14 083	13 098	13 887	15 770	22 447	23 081	22 464	25 040	28 418
	Yrkesprogram	13 298	13 280	13 124	13 846	15 845	21 427	22 481	21 776	23 519	26 817
	Fristående kurs	33 215	32 576	31 175	31 824	36 906	51 952	53 964	50 101	54 809	63 063
Helt distans	Generella program	9 539	9 502	9 690	9 976	10 930	12 349	13 325	14 762	15 696	17 338
	Yrkesprogram	14 165	14 463	14 355	14 701	16 167	17 291	18 457	18 954	18 704	19 813
	Fristående kurs	52 732	53 881	54 385	58 648	65 712	79 182	83 558	85 788	96 838	113 549

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister för de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Tabellen avser unika individer som under året varit registrerade i respektive studieform. Summan av delposterna motsvarar inte totalen i tabell B1, eftersom en student kan vara registrerad i flera studieformer under samma år.

För att beräkna hur stor utbildningsvolymen på distans är har vi även beräknat antalet registrerade helårsstudenter och utifrån undervisningsformen på kursen. Till skillnad från beräkningarna ovan på studentnivå baseras dessa på kursnivå. För varje kurs multipliceras antalet studenter i respektive studieform med kursens omfattning i högskolepoäng dividerat med 60 (vilket i högskolepoäng motsvarar en helårsstudent) vilket visas i tabell B3 nedan. Av tabellen framgår att 82 941 av totalt 317 736 helårsstudenter läste på distans 2024.

Tabell B3 Antal helårsstudenter (HST) per undervisningsform, studieform och år

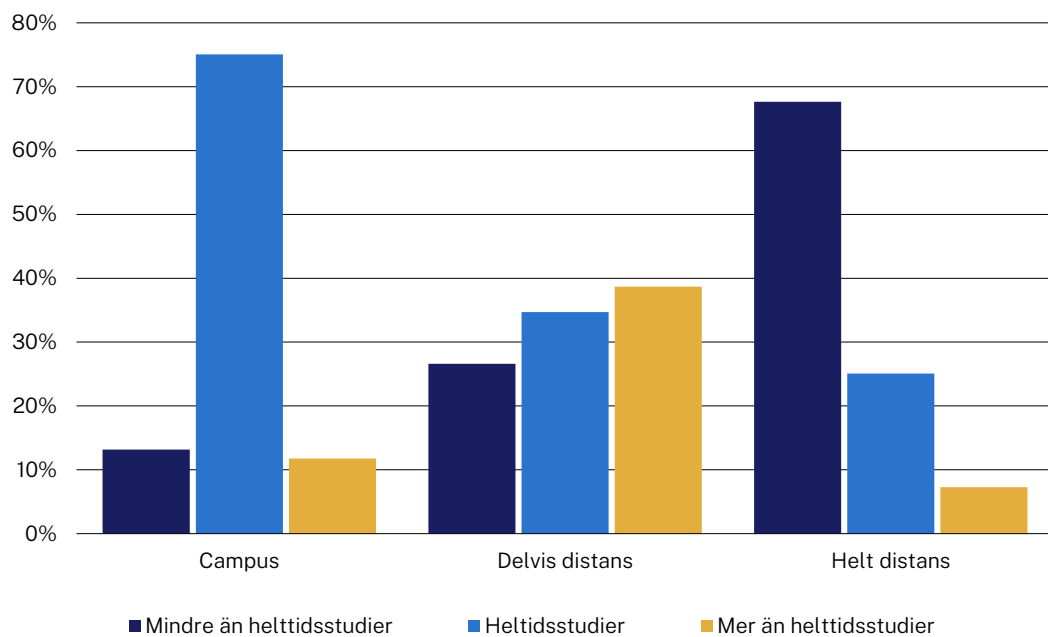
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Campus	Generella program	75 081	74 593	74 843	74 941	75 520	79 480	82 352	79 096	77 761	80 244
	Yrkesprogram	118 892	120 053	120 720	121 299	120 315	122 175	122 977	118 705	116 845	115 630
	Fristående kurser	50 012	47 377	45 784	44 167	43 260	45 001	43 222	38 235	37 650	38 921
	Summa	243 985	242 023	241 347	240 406	239 095	246 656	248 551	236 036	232 255	234 795
Distans	Generella program	7 898	7 935	7 743	8 029	8 988	11 335	12 091	12 822	14 031	15 916
	Yrkesprogram	11 927	12 148	11 996	12 190	13 720	15 421	16 390	16 431	16 602	17 709
	Fristående kurser	24 564	24 620	24 206	25 859	28 620	35 791	37 966	37 891	42 556	49 316
	Summa	44 388	44 703	43 945	46 078	51 327	62 546	66 448	67 144	73 189	82 941
Totalsumma		288 373	286 726	285 292	286 484	290 423	309 202	314 999	303 180	305 445	317 736

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister för de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Beräkningarna av helårsstudenter bygger på kursens registrerade undervisningsform, kursens omfattning i högskolepoäng och antalet registrerade studenter. Eventuella differenser mellan summor och delposter beror på avrundning.

I avsnitt 2.2.1 framgår att utbildningsvolymen, räknat i andel helårsstudenter på distans, är lägre än både andelen studenter helt på distans och andelen helt eller delvis på distans.

Att andelen studenter på distans räknat i helårsstudenter är lägre beror på att antalet högskolepoäng som studenterna läser skiljer sig åt mellan undervisningsformerna. Detta illustreras i diagram B1 nedan, där vi har delat upp studenterna efter hur många poäng de i genomsnitt läser per termin.

Diagram B1 Andel studenter helt på distans, delvis på distans och på campus som läser mindre än heltidsstudier, heltidsstudier eller mer än heltidsstudier för år 2024

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister för de 25 lärosäten som ingår i granskningen. De som läser mindre än 30 hp per termin klassas som mindre än heltidsstudier, de som läser 30 hp per termin klassas som heltidsstudier och de som läser mer än 30 hp per termin klassas som mer än heltidsstudier.

Bland campusstudenterna läser de allra flest på heltid medan de flesta studenter helt på distans läser mindre än heltidsstudier. Bland studenterna delvis på distans är fördelningen mer jämn, men flest läser mer än heltidsstudier. Dessa studenter är i genomsnitt registrerade på drygt 30 hp på campus och 15 hp på distans vilket skulle kunna indikera att det rör sig om heltidsstudenter på campus som läser på distans vid sidan av sina ordinarie studier.

I granskningsrapporten konstateras att de flesta sommarkurser ges som distansutbildning vilket baseras på data i tabell B4 nedan:

Tabell B4 Sommarkurser efter undervisningsform och år (antal distansutbildningar inom parentes)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Andel sommarkurser på distans	14,4 % (15)	34,3 % (185)	50,8 % (307)	53,4 % (334)	55,7 % (330)	55,4 % (351)	63,1 % (421)
Andel på distans bland övriga kurser	14,3 % (3 336)	14,8 % (6 753)	16,0 % (7 418)	17,7 % (8 319)	19,1 % (9 122)	20,3 % (9 718)	21,8 % (10 473)

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister för de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Tabellen omfattar kurser med registrerat startdatum. Kurser med startdatum mellan den 1 juni och den 1 augusti respektive år har klassificerats som sommarkurser. Uppgifter om startdatum finns tillgängliga från 2018.

I tabell B4b presenteras det genomsnittliga antalet studenter per kurs uppdelat på olika utbildningsområden och studieform. Av tabellen framgår att fristående kurser på distans har fler studenter än fristående kurser på campus inom samtliga redovisade utbildningsområden nedan.

Tabell B4b Genomsnittligt antal studenter per kurs efter studieform och utbildningsområden

	Generella program		Yrkesprogram		Fristående kurser	
	Campus	Distans	Campus	Distans	Campus	Distans
HTSJ	37,0	42,2	47,1	33,1	31,1	43,5
NTF	35,2	50,6	45,7	42,2	34,4	69,8
Hälsa och sjukvård	27,7	21,9	50,8	33,1	23,6	31,3
Undervisning	14,9	11,6	45,3	33,6	32,8	39,1
Övriga	16,3	37,9	25,4	27,5	15,2	35,3

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån antal registrerade studenter per kurs i SCB:s högskoleregister. Utbildningsområdena har grupperats enligt följande: HTSJ (humanistiskt, teologiskt, juridiskt och samhällsvetenskapligt), NTF (naturvetenskapligt, tekniskt och farmaceutiskt), Hälsa och sjukvård (sjukvård, medicin och tandvård), Undervisning samt Övriga. I beräkningarna kan samma kurs ha både studenter som läser kursen inom program och som fristående kurs och därmed inkluderas i beräkningarna för flera studieformer.

3.2.2 Inaktiva studenter

I granskningsrapporten visas andelen inaktiva studenter på program samlat för både generella program och yrkesprogram. Data över inaktiva studenter redovisas inte för åren 2015 – 2018 nedan eftersom det nya Ladok infördes under denna period och uppgifter saknas för delar av studentpopulationen, särskilt för fristående kurser.⁵ Andelen inaktiva studenter uppdelad efter studieform visas i tabell B5. Av tabellen framgår att andelen inaktiva studenter har ökat för samtliga undervisningsformer sedan 2019. Inaktiva studenter är emellertid vanligare på distans och det gäller särskilt för fristående kurser.

⁵ Skriftligt svar från företrädare för Ladokkonsortiet 2026-04-09.

Tabell B5 Andel inaktiva studenter efter studieform och undervisningsform per år

		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Generella program	Campus	3,4 %	3,5 %	3,8 %	3,8 %	3,7 %	3,9 %
	Distans	8,1 %	7,7 %	8,3 %	8,7 %	9,1 %	9,3 %
Yrkesprogram	Campus	1,9 %	2,1 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,9 %
	Distans	2,8 %	3,1 %	3,3 %	3,5 %	3,8 %	4,2 %
Fristående kurser	Campus	19,1 %	19,2 %	20,6 %	21,7 %	21,7 %	22,4 %
	Distans	30,3 %	28,8 %	30,1 %	33,6 %	34,9 %	35,5 %

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister och data över inaktiva studenter från de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Andelen inaktiva beräknas på kursregistreringsnivå, vilket innebär att en student under samma år kan klassificeras som inaktiv på en kurs och aktiv på en annan.

Riksrevisionen har gjort beräkningar om huruvida de studenter som har minst en inaktiv registrering klarar andra högskolepoäng samma termin, vilket visas i tabell B6 nedan. Det är cirka 60 procent av studenter med minst en inaktiv registrering som inte tar andra högskolepoäng samma termin under samtliga år.

Tabell B6 Studenter med minst en inaktiv registrering som inte tagit andra hp

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inte klarat några andra hp samma termin	62,6 % (45 650)	59,5 % (50 421)	59,1 % (53 281)	61,0 % (54 996)	60,6 % (61 117)	61,7 % (71 819)

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister och data över inaktiva studenter från de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Tabellen avser studenter med minst en inaktiv kursregistrering under respektive år.

Det är framför allt bland studenter som studerar mindre än heltid och mer än heltid som inaktivitet är vanligast, medan det är betydligt mer ovanligt att studenter som studerar heltid är inaktiva, vilket framgår av tabell B7 nedan.

Tabell B7 Andel studenter med minst en inaktiv registrering efter omfattning på studierna

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Registrerad på mindre än 30 hp/termin	22,9 %	23,2 %	24,0 %	25,2 %	27,8 %	29,5 %
Registrerad på 30 hp/termin	4,3 %	4,7 %	4,9 %	5,0 %	5,1 %	5,7 %
Registrerad på mer än 30 hp/termin	24,0 %	25,3 %	27,9 %	29,8 %	31,9 %	33,4 %

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister och data över inaktiva studenter från de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Tabellen avser andel studenter med minst en inaktiv kursregistrering.

Tabellen B8 nedan visar hur många terminer en inaktiv student varit inaktiv under perioden 2019–2024. Tabellen visar att 64 procent varit inaktiva under en termin, och följaktligen har 36 procent varit inaktiva i mer än en termin. Det genomsnittliga antalet terminer som inaktiva studenter haft minst en inaktiv registrering vid var 1,69 terminer under perioden 2019–2024.

Tabell B8 Antal terminer med minst 1 inaktiv registrering bland studenter med minst 1 inaktiv registrering under perioden 2019–2024

	1 termin	2 terminer	3 terminer	4 terminer eller fler
Andel	64,0 %	19,9 %	8,0 %	8,1 %
Antal	305 630	95 081	38 082	38 554

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister och data över inaktiva studenter från de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Tabellen avser antal terminer som studenten haft minst en inaktiv kursregistrering under perioden 2019–2024

3.2.3 Breddad rekrytering och livslångt lärande

I tabellerna nedan redovisas individstatistik för de studenter som varit registrerade vid något av de 25 lärosätena som ingår i granskningen år 2023. År 2023 är det senast tillgängliga året med komplett statistik som vi haft tillgång till för vissa av variablerna nedan, och data redovisas därför konsekvent för detta år.

I tabell B9 nedan visas den statistik som används i analysen av om distansutbildningen främjar breddad rekrytering. Av tabellen framgår att de studenter som läser helt på distans 2023 oftare är kvinnor, har svensk bakgrund, har lågutbildade föräldrar och är från mindre stad/tätort eller landsbygdskommun än motsvarande studenter på campus.

Tabell B9 Andelen studenter efter undervisningsform och aktivitet uppdelat på kön, utländsk bakgrund, föräldrars utbildningsnivå och rekryteringskommun för 2023

	Helt inaktiva			Delvis aktiva			Helt aktiva			Alla registrerade studenter		
	Campus	Delvis distans	Helt distans	Campus	Delvis distans	Helt distans	Campus	Delvis distans	Helt distans	Campus	Delvis distans	Helt distans
Män	52 %	45 %	37 %	63 %	48 %	38 %	39 %	38 %	26 %	40 %	41 %	29 %
Utländsk bakgrund	42 %	41 %	31 %	40 %	38 %	33 %	31 %	29 %	24 %	32 %	31 %	26 %
Utrikes född och invandrat i skolåldern	5 %	6 %	4 %	9 %	10 %	6 %	8 %	9 %	6 %	5 %	6 %	4 %
Lågutbildade föräldrar	15 %	14 %	19 %	12 %	13 %	18 %	13 %	13 %	21 %	13 %	13 %	21 %
Medelhögt utbildade föräldrar	37 %	36 %	41 %	33 %	35 %	42 %	36 %	35 %	43 %	36 %	35 %	43 %
Högutbildade föräldrar	48 %	50 %	40 %	54 %	52 %	40 %	51 %	52 %	36 %	51 %	51 %	37 %
Från glesbygd och mindre tätort	11 %	13 %	17 %	13 %	14 %	19 %	16 %	16 %	25 %	15 %	15 %	23 %

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister, RTB, LISA och folkbokföringen. Tabellen avser unika individer per år. Utländsk bakgrund avser studenter som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Föräldrars utbildningsnivå avser den förälder med högst utbildning det år studenten fyllde 18 år och räknas som lågutbildad vid mindre än treårig gymnasieutbildning, som medelhögt utbildad vid minst treårig gymnasieutbildning och mindre än treårig eftergymnasial utbildning, och som högutbildad vid minst treårig eftergymnasial utbildning. Rekryteringskommun avser studentens folkbokföringskommun före studiestarten och kommuntyperna följer SKR:s kommungruppsindelning.

I tabell B10 nedan redovisas de variabler som används i analysen av om distansutbildningen bidrar till livslångt lärande. Av tabellen framgår att studenter som läser helt på distans 2023 oftare är äldre än 34 år, har hemmavarande barn, saknar studiemedel och är på arbetsmarknaden än motsvarande studenter på campus.

Tabell B10 Andelen studenter efter undervisningsform och aktivitet uppdelat på ålder, hemmavarande barn, studiemedel och etablering på arbetsmarknaden 2023

	Helt inaktiva			Delvis aktiva			Helt aktiva			Alla registrerade studenter		
	Campus	Delvis distans	Helt distans	Campus	Delvis distans	Helt distans	Campus	Delvis distans	Helt distans	Campus	Delvis distans	Helt distans
Äldre än 34 år	23 %	20 %	39 %	16 %	16 %	38 %	19 %	18 %	43 %	19 %	18 %	42 %
Hemmavarande barn	29 %	29 %	55 %	10 %	17 %	53 %	11 %	15 %	52 %	11 %	17 %	52 %
Har studiemedel	32 %	49 %	11 %	77 %	79 %	34 %	85 %	83 %	38 %	83 %	80 %	32 %
Äldre på arbetsmarknaden ⁶	30 %	41 %	54 %	14 %	28 %	50 %	15 %	26 %	55 %	15 %	28 %	54 %

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister, LISA, IoT och Skolverkets register. Tabellen avser unika individer per år. Ålder avser ålder vid årets slut. Hemmavarande barn avser minst ett barn i åldern 0–17 år. Studiemedel avser studiemedel över 0 kronor. Etablerad på arbetsmarknaden avser förvärvsinkomst över den övre inkomstgränsen för etablering.

3.2.4 Språkmodellsdata

En mer utförlig beskrivning av Riksrevisionens språkmodellsdata, inklusive tillhörande kvalitetssäkring, finns i avsnitt 4 nedan. I detta avsnitt presenterar vi de beräkningar som gjorts på dessa data.

Undervisningstyp

Språkmodellen har klassificerat typ av undervisning i distansutbildningar genom att utifrån data i kursplanen och kursinformationen bedöma om undervisningen bedrivs helt synkront, d.v.s. i realtid via t.ex. digitala föreläsningar och seminarier, helt asynkront, d.v.s. tidsåtskild via t.ex. förinspelade föreläsningar och självständiga tester, eller om kursen innehåller både synkron och asynkron undervisning.

I tabell B11 nedan redovisas språkmodellens klassificering av undervisningstyp i distansutbildningarna efter minimala och maximala andelar per lärosäte. Av tabellen framgår att det finns stora skillnader mellan lärosätena i vilken typ av undervisning som förekommer i lärosätets distansutbildningar.

⁶ Granskningen har på grund av begränsad tillgänglighet i data enbart kunnat utgå från att man har en förvärvsinkomst över en viss gräns för att räknas som etablerad. Detta skiljer sig från hur etablering på arbetsmarknaden räknas ut i andra sammanhang då det vanligtvis inkluderar att man dessutom är sysselsatt enligt BAS (november månad) och inte har förekomst av arbetslöshet på hel-/deltid eller arbetsmarknadspolitiska åtgärdsstudier under året (Skolverket, – Etablering på arbetsmarknaden och fortsatta studier år 2022 och 2023 efter avslutad kommunal vuxenutbildning, 2025)

Tabell B11 Undervisningstyp i distansutbildningar, minimal och maximal andel per lärosäte

	Både synkron och asynkron	Helt asynkron	Helt synkron
Min	42,3 %	0,0 %	24,8 %
Max	93,1 %	52,8 %	48,9 %
Standardavvikelse	15,1 %	12,0 %	13,7 %

Källa: Riksrevisionens bearbetning av kursplaner och kursinformation för distanskurser höstterminen 2025. Inställda kurser och kurser som saknar information om undervisningsmoment ingår inte. Tabellen redovisar minsta respektive högsta andel per lärosäte samt standardavvikelsen mellan lärosäten.

Från och med höstterminen 2026 blir det obligatoriskt för lärosätena att inrapportera till Högskoleregistret antal obligatoriska träffar på sina distansutbildningar. Vissa lärosäten inrapporterar dock redan nu dessa uppgifter och vår analys visar att drygt 25 procent av distansutbildningarna har registrerat *antal obligatoriska träffar* i Högskoleregistret. Tabell B12 visar hur kurser med minst en obligatorisk träff registrerad i Högskoleregistret fördelar sig utifrån undervisningstyp och examinationstyp. Tabellen visar att det bland de kurser som klassificerats med helt asynkron undervisning och helt asynkron examination enbart är *en* kurs som har registrerats med minst en obligatorisk träff. Antalet obligatoriska träffar fångar därför troligtvis både examinationen och undervisningen.

Tabell B12 Korstabell kurser med obligatoriska träffar efter undervisningstyp och examinationstyp höstterminen 2024

Typ av undervisning	Typ av examination			
	Båda	Helt asynkron	Helt synkron	Totalsumma
Båda	550	22	8	581
Helt asynkron	19	1	2	22
Helt synkron	110	7	32	149
Okategoriserad kurs	244	40	14	298
Totalsumma	685	30	42	758

Källa: Riksrevisionens bearbetning av kursplaner och kursinformation samt uppgifter i SCB:s högskoleregister. Tabellen omfattar endast kurser med minst en registrerad obligatorisk träff.

I tabell B13 nedan visas undervisningstypen efter olika grupperade utbildningsområden. Av tabellen kan man utläsa att det finns skillnader mellan utbildningsområdena vad gäller undervisningstyp. Det är vanligast med helt asynkrona kurser inom utbildningsområdet NTF (naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt).

Tabell B13 Andel registrerade studenter efter utbildningsområde och undervisningstyp höstterminen 2024 (antal studenter anges i parentesen)

	Båda	Synkron	Asynkron	Total
HTSJ	62 % (43 988)	22 % (15 443)	16 % (11 004)	100 % (70 435)
NTF	52 % (20 661)	15 % (5 926)	33 % (13 126)	100 % (39 713)
Hälsa och sjukvård	77 % (6 473)	15 % (1 232)	8 % (647)	100 % (8 379)
Övriga	62 % (5 947)	16 % (1 525)	22 % (2 101)	100 % (9 573)
Total	60 % (77 069)	19 % (24 126)	21 % (26 905)	100 % (128 100)

Källa: Riksrevisionens bearbetning av kursplaner och kursinformation samt uppgifter i SCB:s högskoleregister. Utbildningsområdena har grupperats till HTSJ (humaniora, teologi, juridik och samhällsvetenskap), NTF (naturvetenskapligt, teknik och farmaceutiskt), Hälsa och sjukvård samt Övriga utifrån kursens huvudsakliga utbildningsområde.

Interaktiva moment

Språkmodellen har kategoriserat om kursen innehåller beskrivningar av interaktiva moment mellan lärare och student, till exempel handledning och föreläsningar, och interaktiva moment mellan studenter, till exempel grupparbeten och kamratgranskning. Interaktiva moment kan också vara interaktiva undervisningsmoment med både lärare som studenter, till exempel seminarium och omvänt klassrum. I tabell B14 nedan redovisas en korstabell med andelen kurser som innehåller båda typerna av interaktion. Av tabellen framgår att det är vanligt att kurser innehåller interaktiva moment såväl mellan lärare och student som mellan studenter.

Tabell B14 Korstabell över interaktiva moment mellan studenter samt mellan lärare och studenter höstterminen 2025 (antal kurser inom parentes)

Interaktiva moment lärare och student	Interaktiva moment mellan studenter		
	Ja	Nej	Totalsumma
Ja	82,6 % (3 297)	8,7 % (347)	91,3 % (3 644)
Nej	0,8 % (31)	7,9 % (317)	8,7 % (348)
Totalsumma	83,4 %	16,6 %	100 % (3 992)

Källa: Riksrevisionens bearbetning av data från kursplaner och kursinformation höstterminen 2025

Vidare diskuteras i granskningsrapporten att helt asynkrona kurser ofta saknar interaktiva moment och att prestationsgraden, som tar hänsyn till kursens omfattning och antal studenter, för dessa i hög grad påverkas av om stora kurser med fler än 100 studenter inkluderas. Dessa har ofta lägre prestationsgrad men högre studentantal. Tabell B15 nedan illustrerar detta. Prestationsgraden för kurser som saknar interaktiva moment är högre än för kurser med interaktiva moment när alla kurser inkluderas men lägre när kurserna med fler än 100 registrerade studenter exkluderas.

Tabell B15 Prestationsgrad höstterminen 2023 bland helt asynkrona kurser efter förekomst av interaktiva moment, uppdelat på alla kurser och kurser med fler än 100 studenter exkluderade

	Prestationsgrad alla kurser	Prestationsgrad exkl. kurser med över 100 studenter
Saknar interaktiva moment	47,4 % (95 kurser)	47,0 % (69 kurser)
Har interaktiva moment	43,2 % (158 kurser)	48,2 % (130 kurser)

Källa: Riksrevisionens bearbetning av kursplaner och kursinformation samt uppgifter i SCB:s högskoleregister. Tabellen omfattar helt asynkrona distanskurser höstterminen 2023 och redovisar prestationsgrad efter förekomst av interaktiva moment.

Brister i upplägg och struktur

Språkmodellen har också använts för att undersöka om kursplaner och kursinformation följer de krav som finns på kursplaner i högskoleförordningen och SUHF:s rekommendationer för kursplaner. Därutöver har språkmodellen undersökt om det finns motsägelser mellan kursinformationen och kursplanen och om det saknas information om undervisningen i dessa. Undersökningen visade att 249 kurser hade minst en av bristerna. Av tabell B16 nedan framgår vilken typ av brister dessa kurser hade.

Tabell B16 Kurser med minst en brist i struktur och upplägg

	Kursplanen följer inte högskoleförordningen	Kursplanen följer inte SUHF:s rekommendationer	Motsägelser mellan kursinformation och kursplanen	Saknar information om undervisning	Innehåller minst en av bristerna
Antal kurser	7	80	174	124	249
Procent av distanskurser (totalt)	0,2 %	2,0 %	4,3 %	3,1 %	6,2 %

Källa: Riksrevisionens bearbetning av kursplaner och kursinformation.

De motsägelser som hittats mellan kursplan och kursinformation har kategoriserats utifrån fyra kategorier, se tabell B17 nedan.

Tabell B17 Kategorisering av motsägelser mellan kursplan och kursinformation

Kategorisering motsägelser	Antal träffar	Examination	Närvaro	Undervisningsform
Antal	17	26	55	75
Procent	10 %	15 %	32 %	43 %

Källa: Riksrevisionens bearbetning av kursplaner och kursinformation.

I tabell B17 ovan avser kategorin *Antal träffar* att antalet träffar i kursen som beskrivs i kursplanen eller kursinformationen inte stämmer överens, *Examination* att formerna för examinationen skiljer sig åt, *Närvaro* att vilka moment som har närvarokrav skiljer sig åt och *Undervisningsform* att vilka moment som ges på campus respektive distans skiljer sig åt.

Kurser med fler än 500 registrerade studenter

I kapitel 4 i rapporten diskuteras de kurser som har fler än 500 registrerade studenter. I tabell B18 nedan presenteras den genomsnittliga prestationsgraden på kursnivå bland kurser med fler eller färre än 500 registrerade studenter. Prestationsgraden är lägre bland de stora kurserna för såväl campuskurser som alla typer av distanskurser. Antalet kurser med fler än 500 registrerade studenter har bedömts vara för få för att göra kontroller för student- och kurssammansättningen.

Tabell B18 Prestationsgrad på kursnivå efter undervisningstyp och antal studenter

	Campus	Båda	Synkron	Asynkron	Okategoriserad distans
Färre än 500 studenter	85,0 %	58,8 %	56,6 %	46,1 %	67,8 %
Fler än 500 studenter	74,7 %	49,1 %	40,8 %	34,1 %	59,8 %

Källa: Riksrevisionens bearbetning av kursplaner och kursinformation samt uppgifter i SCB:s högskoleregister. Prestationsgraden redovisas på kursnivå och tabellen jämför kurser med färre respektive fler än 500 registrerade studenter.

I tabellen nedan redovisas prestationsgraden hos studenterna bland kurser med fler respektive färre än 500 studenter. Även med denna typ av beräkning, som tar hänsyn till studentantalet och omfattningen på kurser är prestationsgraden lägre i de större kurserna för samtliga kategorier.

Tabell B19 Prestationsgrad bland studenterna efter undervisningstyp och antal studenter

	Campus	Båda	Synkron	Asynkron	Okategoriserad distans
Färre än 500 studenter	87,1 %	55,7 %	52,2 %	46,7 %	67,4 %
Fler än 500 studenter	73,5 %	51,5 %	40,8 %	35,7 %	61,0 %

Källa: Riksrevisionens bearbetning av kursplaner och kursinformation samt uppgifter i SCB:s högskoleregister. Prestationsgraden redovisas här bland studenterna och jämför kurser med färre respektive fler än 500 registrerade studenter

Nedan visas fördelningen utefter studieform bland kurser med fler respektive färre än 500 studenter. Tabellen visar att nära två tredjedelar (65,8 procent) av studenterna vid kurser med fler än 500 studenter läser dessa som fristående kurser.

Tabell B19b Andel studenter i olika studieformer utefter antal studenter 2024

	Generella program	Yrkesprogram	Fristående kurs	Totalt
Färre än 500 studenter	29,5 %	43,9 %	26,6 %	100 %
Fler än 500 studenter	7,1 %	27,1 %	65,8 %	100 %

Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter i SCB:s högskoleregister. Tabellen visar fördelningen mellan studieformer bland kurser med färre respektive fler än 500 registrerade studenter år 2024.

Fristående kurser som inte ingår i program (uddakurser)

År 2024 läste 17 procent av alla studenter fristående kurser som inte ingår i program, s.k. kurser (oavsett om man utgår från antal studenter eller antal helårsstudenter), se tabell B19c. En allt större andel av studenterna vid dessa kurser läser på distans, 2024 läste 81 procent av studenterna (och 74 procent av helårsstudenterna) i uddakurser på distans.

Tabell B19c Andel studenter som läser uddakurser baserat på antal studenter och helårsstudenter

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Andel studenter i uddakurser	12 %	12 %	12 %	12 %	13 %	14 %	14 %	14 %	16 %	17 %
Varav på distans	49 %	50 %	50 %	54 %	59 %	67 %	70 %	73 %	77 %	81 %
Andel studenter (HST) i uddakurser	14 %	14 %	14 %	14 %	14 %	15 %	15 %	14 %	16 %	17 %
Varav på distans	45 %	46 %	47 %	50 %	53 %	60 %	64 %	67 %	71 %	74 %

Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter i SCB:s högskoleregister. Som uddakurs räknas de kurser som enbart har registrerade studenter som läser kursen som en fristående kurs.

Avgränsar man analysen till enbart distansstudenter så läser över hälften av distansstudenterna vid uddakurser 2024, oavsett om man utgår från antal studenter eller antal helårsstudenter, se tabell B19d nedan.

Tabell B19d Andel distansstudenter som läser uddakurser baserat på antal studenter och helårsstudenter

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Andel distansstudenter i uddakurser	40 %	41 %	42 %	42 %	44 %	47 %	48 %	47 %	50 %	54 %
Andel distansstudenter (HST) i uddakurser	42 %	42 %	43 %	44 %	44 %	46 %	47 %	45 %	48 %	50 %

Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter i SCB:s högskoleregister. Som uddakurs räknas de kurser som enbart har registrerade studenter som läser kursen som en fristående kurs.

3.2.5 Studenter efterfrågan och arbetsmarknadens behov

Rekryteringslän

Nedan visas hur stor andel av studenterna som rekryteras från samma län som lärosätet ligger i för alla studenter och bland högskolenybjörjare. För lärosäten med flera säten inkluderas samtliga län lärosätet ligger i. Tabell B20 visar att campusstudenter oftare rekryteras lokalt än distansstudenter.

Tabell B20a Andelen studenter som rekryteras från samma län som lärosätet ligger i, alla registrerade studenter

		Campus	Distans
Samtliga studenter	Äldre lärosäten	83,8 %	34,1 %
	Nyare lärosäten	80,1 %	21,3 %
Högskolenyborjare	Äldre lärosäten	65,4 %	31,6 %
	Nyare lärosäten	63,7 %	21,1 %

Källa: Riksrevisionens bearbetning av uppgifter i SCB:s högskoleregister. Beräkningarna utgår från rekryteringslän vilket avser det län där studenten bodde innan studierna startade. Några lärosäten har i beräkningarna behandlats som att de ligger i flera län, det gäller Mittuniversitetet (Västernorrlands och Jämtlands län), Linnéuniversitetet (Kronobergs och Kalmar län) samt Uppsala universitet (Upplands och Gotlands län).

Arbetsmarknadens behov

I granskningen har SCB:s trender och prognoser om utbildning och arbetsmarknad använts för att undersöka distansutbildningens matchning mot förväntat behov av olika typer av arbetskraft på arbetsmarknaden 2040. Genom SUN-koder i prognoserna kan prognoserna matchas mot kursers ämne och nivå i Högskoleregistret. Varje kombination av SUN-kod för ämne och nivå kategoriseras i prognoserna med olika grad av förväntad brist eller överskott, eller om behovet förväntas ligga i balans. I SCB:s prognoser används en mer finfördelad SUN-kod för både ämne och nivå (4 tecken), medan det i Högskoleregistret enbart finns grövre SUN-koder (3 tecken), för fristående kurser finns dessutom bara ämnesinriktningen registrerad. Det innebär att vi behövt göra en viss bearbetning av data. I tabell B20b nedan visas hur stor del av utbudet på campus och distans i sin helhet som finns inom områden med prognosticerad brist, balans eller överskott. Av tabellen framgår att drygt 2/3 (66 procent) av kurserna på distans ges inom områden med prognosticerat överskott, jämfört med 42 procent på campus.

Tabell B20b Andel kurser inom ämnesområden med prognosticerad brist, balans eller överskott

Undervisningsform	Brist	Balans	Överskott
Campus	24 %	34 %	42 %
Distans	19 %	15 %	66 %

Källa: Utgår från SCB:s långtidsprognoser över bristyrken. Generella program och yrkesprogram har matchats mot ämnesinriktning och nivå på programmet medan fristående kurser har matchats mot ämnesinriktningen på kursen. Då ämnesinriktningen och nivån är mer finfördelad i SCB:s prognoser än i Högskoleregistret har vi gjort en viss bearbetning av data. Det innebär att 367 fristående kurser (1,66 procent) har exkluderats då de har prognoser som indikerade både överskott och brist. Ämnen med prognoser som indikerade både brist och balans har i klassificerats som utbildningar med en bristprognos och ämnen med balans och överskott har klassificerats som utbildningar med överskott.

I tabell B20c nedan visas andelen kurser inom områden med prognosticerad brist, balans och överskott uppdelat på undervisningsform och studieform. Av tabellen framgår bland annat att kurser inom yrkesprogram vid nyare lärosäten oftare ges inom ämnen med prognosticerad brist och mer sällan inom områden med prognosticerat överskott.

Tabell B20c Andel kurser inom ämnesområden med prognosticerad brist, balans eller överskott efter studieform, undervisningsform och lärosätetyp

Studieform	Typ av lärosäte	Undervisningsform	Brist	Balans	Överskott
Generella program	Äldre lärosäten	Campus	8 %	35 %	57 %
		Distans	4 %	35 %	61 %
	Nyare lärosäten	Campus	5 %	46 %	49 %
		Distans	2 %	49 %	49 %
Yrkesprogram	Äldre lärosäten	Campus	46 %	42 %	13 %
		Distans	41 %	49 %	10 %
	Nyare lärosäten	Campus	48 %	45 %	7 %
		Distans	57 %	39 %	5 %
Fristående kurser	Äldre lärosäten	Campus	18 %	18 %	64 %
		Distans	13 %	5 %	83 %
	Nyare lärosäten	Campus	24 %	16 %	60 %
		Distans	20 %	10 %	70 %

Källa: Utgår från SCB:s långtidsprognoser över bristyrken. Generella program och yrkesprogram har matchats mot ämnesinriktning och nivå på programmet medan fristående kurser har matchats mot ämnesinriktningen på kursen. Då ämnesinriktningen och nivån är mer finfördelad i SCB:s prognoser än i Högskoleregistret har vi gjort en viss bearbetning av data. Det innebär att 367 fristående kurser (1,66 procent) har exkluderats då de har prognoser som indikerade både överskott och brist. Ämnen med prognoser som indikerade både brist och balans har klassificerats som utbildningar med en brist och ämnen med balans och överskott har klassificerats som utbildningar med överskott.

Söktryck detaljerat

Nedan redovisas söktrycket på campus och distans för olika typer av yrkesprogram. Yrkesprogrammen civilekonom, läkare, psykolog, sjöingenjör, sjökapten och tandläkare enbart ges på campus bland de 25 lärosätena som omfattas av granskningen.

Tabell B20d Söktryck för yrkesprogram på campus och distans 2016–2024

Examina	Söktryck campus	Söktryck distans	Skillnad söktryck	Antal campus	Antal distans	Antal totalt
Förskollärare	1,81	2,06	0,25	17 515	5 938	23 453
Ämneslärare	1,12	1,44	0,31	14 698	5 352	20 050
Grundskollärare	1,41	1,53	0,13	13 173	4 744	17 917
Socionom	3,29	4,39	1,1	13 755	1 852	15 607
Jurist	4,53	3,23	-1,3	12 107	98	12 205
Specialistsjuksköterska	2,07	1,92	-0,14	4 932	3 990	8 922
Läkare	4,85	-	-	8 835	0	8 835
Civilekonom	1,77	-	-	7 463	0	7 463
Högskoleingenjör	0,94	1,05	0,1	5 681	1 159	6 840
Specialpedagog	2,18	2,59	0,41	2 554	4 285	6 839
Civilingenjör	1,05	1,21	0,16	5 611	917	6 528
Speciallärare	1,23	1,52	0,29	2 263	3 173	5 436
Psykolog	8,73	-	-	5 330	0	5 330
Yrkeslärare	1,63	1,32	-0,31	1 027	3 933	4 960

Examina	Söktryck campus	Söktryck distan	Skillnad söktryck	Antal campus	Antal distan	Antal totalt
Biomedicinsk analytiker	1,11	2,83	1,72	4 724	4	4 728
Fysioterapeut	4,	3,01	-0,99	3 706	93,	3 799
Arbetsterapeut	1,47	1,99	0,53	2 683	648	3 331
Tandläkare	3,54	-	-	3 280	0	3 280
Barnmorska	3,41	4,29	0,87	2 303	577	2 880
Receptarie	1,01	1,52	0,52	1 894	843,	2 737
Röntgensjuksköterska	1,82	3,14	1,33	2 196	504	2 700
Arkitekt	5,16	-	-	2 255	0	2 255
Apotekare	1,3	3,3	2,	1 811	247,	2 058
Lärare	1,18	1,22	0,05	567	1 480	2 047
Logoped	1,4	-	-	1 938	0	1 938
Tandhygienist	2,91	2,36	-0,54	1 590	303	1 893
Psykiater	1,51	1,7	0,18	1 180	132	1 312
Dietist	4,56	5,12	0,56	1 004	112	1 116
Folkhögskollärare	1,64	1,17	-0,47	158	346	504
Sjökapten	1,41	-	-	499	0	499

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister. Då söktrycket varit relativt stabilt över tid redovisas genomsnittligt söktryck för perioden 2016–2024. Söktrycket beräknas som antalet behöriga förstahandssökande dividerat med antalet antagna.

I tabellen nedan redovisas söktrycket på generella program på campus och distans utifrån SUN-inriktningen på utbildningen. Av tabellen framgår att inom inriktningen Samhällsvetenskap, juridik, handel och administration är skillnaden som störst, och söktrycket är där högre på distans.

Tabell B20e Söktryck för generella program på campus och distans efter SUN-inriktning

SUN-inriktning (SUN 1)	Campus	Distans	Skillnad
Samhällsvetenskap, juridik, handel, administration	1,78	2,89	1,11
Tjänster	1,36	2,28	0,92
Naturvetenskap, matematik och informations- och kommunikationsteknik	1,47	1,86	0,39
Hälso- och sjukvård samt social omsorg	1,55	1,69	0,14
Teknik och tillverkning	1,4	1,49	0,09
Pedagogik och lärarutbildning	1,31	1,27	-0,04
Humaniora och konst	2,	1,26	-0,74
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	2,99	2,04	-0,95

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister. Söktrycket beräknas som antalet behöriga förstahandssökande dividerat med antalet antagna. SUN-inriktningen baseras på den första siffran i den tresiffriga SUN-koden.

3.3 Förklarande statistik

Här redovisas de modeller och avgränsningar som används för att jämföra studenters prestationer och göra kontroller för student- och kurssammansättningen.

3.3.1 Modellspecifikation och variabler

Kontrollen för student- och kurssammansättning har genomförts på kursnivå där utfallsvariabeln prestationsgrad och samtliga kontrollvariabler har aggregerats till kursnivå. Genom att analysen sker med kursaggregerade data undviks problem med att en individ kan förekomma i flera kurser, och observationerna kan därmed behandlas som oberoende på kursnivå. I kontrollen för student- och kurssammansättning har vi i huvudsak använt metoden Oaxaca–Blinder-dekomposition. Metoden möjliggör en uppdelning av prestationsskillnaden i en del som kan förklaras av skillnader i kurs- och studentsammansättning och en del som kvarstår efter att dessa faktorer beaktats. Dekompositionen används för att bedöma om den observerade skillnaden huvudsakligen beror på att distanskurser ges med andra förutsättningar än campuskurser, eller om det finns en återstående skillnad som inte kan förklaras av de inkluderade variablerna. En liknande analys görs för olika typer av distansundervisning nedan.

Oaxaca–Blinder-dekompositionen skattar två regressionsmodeller där a motsvarar den ena gruppen (exempelvis campus) och b motsvarar den andra gruppen (exempelvis distans) som båda innehåller kontrollvariablerna i :

$$Prestationsgrad_a = \alpha_a + \beta_{a,i}x_{a,i} + \varepsilon$$

$$Prestationsgrad_b = \alpha_b + \beta_{b,i}x_{b,i} + \varepsilon$$

Den totala prestationsskillnaden delas sedan upp i en förklarad del och en oförklarad del enligt:

$$\overline{Prestationsgrad_a} - \overline{Prestationsgrad_b} = (\bar{x}_{a,i} - \bar{x}_{b,i})\beta_{a,i} + \bar{x}_{b,i}(\beta_{a,i} - \beta_{b,i})$$

Som en robusthetskontroll har resultaten i vissa fall jämförts med skattningar från en linjär regressionsmodell (OLS) där en indikator för distans (dummy) inkluderas tillsammans med kontrollvariablerna. Fördelen med OLS är att modellen ger lättolkade koefficienter i procentenheter och sammanvägda (enhetliga) effekter för kontrollvariablerna. Till skillnad från Oaxaca–Blinder-dekompositionen förutsätter en gemensam OLS-modell dock att sambanden mellan kontrollvariablerna och prestationsgrad är desamma för distans- och campuskurser. Det finns också en risk att skattningarna i större utsträckning speglar sambanden för campuskurser, som utgör merparten av kursutbudet.

En beskrivning av de variabler som använts följer i tabell B21 nedan.

Tabell B21 Beskrivning av variabler som används vid kontroller för student- och kurssammansättningen

Variabel	Operationalisering	Kommentar
Individvariabler		
Utländsk bakgrund	Andelen studenter som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar	
Kön	Andelen kvinnor	
Hemmavarande barn	Andelen med hemmavarande barn under 18 år	
Lågutbildade föräldrar	Andelen vars föräldrar har högst tvåårig gymnasieutbildning	Utgår från föräldern med högst utbildningsnivå det år studenten fyller 18 år
Medelhögt utbildade föräldrar	Andelen vars föräldrar har minst treårig gymnasieutbildning och mindre än treårig eftergymnasial utbildning	Utgår från föräldern med högst utbildningsnivå det år studenten fyller 18 år
Högutbildade föräldrar	Andelen vars föräldrar har minst en treårig eftergymnasial utbildning	Utgår från föräldern med högst utbildningsnivå det år studenten fyller 18 år
Meritvärde i ÅK9	Genomsnittligt meritvärde i årskurs 9.	För de med medelbetyg mellan 0 och 5 beräknas meritvärdet genom att multiplicera kvoten av medelbetyget och 5 med 320.
Förvärvsarbetare	Andelen studenter med förvärvsinkomst över tröskeln för att räknas som etablerad.	Brytpunkten i förvärvsinkomst som använts utgår från den övre inkomstgränsen för respektive år ⁷
Kursvariabler		
Distans	Klassas som distans om kursen har värdena 1 (distans, övrig) eller 2 (nätburen distans) i Högskoleregistret	
Helfart	Klassificeras som helfart om kursens studietakt är 100 procent.	
HTSJ	Klassificeras som HTSJ om kursens huvudsakliga utbildningsområde är humanistiskt, teologiskt, samhällsvetenskapligt eller juridiskt	
NTF	Klassificeras som NTF om kursens huvudsakliga utbildningsområde är naturvetenskapliga, tekniskt eller farmaceutiskt	
Vård och omsorg	Klassificeras som vård och omsorg om kursens huvudsakliga utbildningsområde är vård, medicinskt eller odontologiskt	
Undervisning	Klassificeras som undervisning om kursens huvudsakliga utbildningsområde är undervisning.	
Övriga utbildningsområden	Klassificeras som övriga utbildningsområden om kursens huvudsakliga utbildningsområde tillhör ett annat utbildningsområde än ovannämnda	
Äldre lärosäte	Klassificeras som kurs vid äldre lärosäte om kursen ges vid Göteborgs universitet, Karolinska institutet, Kungliga Tekniska högskolan, Linköpings universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet eller Uppsala universitet	
Studieform		
Generella program	Andelen studenter som läser vid generella eller konstnärliga program	
Yrkesprogram	Andelen studenter som läser vid yrkesprogram	
Tidskomponent		
År	Det kalenderår kursen ges	

⁷ Skolverket, *Etablering på arbetsmarknaden och fortsatta studier år 2023 efter gymnasieskolan*, 2025.

3.3.2 Prestationsskillnader mellan kurser på campus och distans

Prestationsskillnader när alla registrerade studenter inkluderas

Tabellerna nedan redovisar Oaxaca–Blinder-dekompositionen av skillnader i prestationsgrad mellan campus- och distanskurser när samtliga registrerade studenter ingår i underlaget. Prestationsskillnaden anges i procentenheter och delas upp i en förklarad del (skillnader i student- och kurssammansättning, *endowments*) och en oförklarad del (skillnader i koefficienter och interaktion, *coefficients* och *interaction*). Campus- och distansutbudet skiljer sig åt i studieform (t.ex. är fristående kurser betydligt vanligare på distans), vilket kan påverka prestationsgraden. I tabell B22 redovisas därför dekompositionen för samtliga kurser sammantaget, och därefter presenteras motsvarande dekompositioner separat för olika studieformer för att belysa i vilken utsträckning den förklarade delen i totalbilden drivs av skillnader i studieformsmix snarare än av sammansättningsskillnader inom respektive studieform.

Tabell B22 Oaxaca–Blinder dekomposition för samtliga kurser och olika referenspunkter

Komponent	Med campus som referenspunkt		Med distans som referenspunkt	
	Procentenheter	Andel av total (%)	Procentenheter	Andel av total (%)
Prestationsskillnad mellan kurser på distans och campus	18,5	100 %	18,5	100 %
Förklaras av				
1. studentfaktorer	-1,5	-8 %	3,2	17 %
2. kursfaktorer	0,8	4 %	0,8	4 %
3. studieform	10,0	54 %	7,1	38 %
4. tidskomponent (år)	0,0	0 %	0,1	1 %
Förklarad del totalt	9,3	50 %	11,1	60 %
Oförklarad del totalt (förklaras inte av modellen)	9,2	50 %	7,5	40 %
Antal kurser totalt (campus/distans)	389 000		389 000	
	(322 204/66 796)		(322 204/66 796)	

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister, LISA, IoT, och Grundskoleregistret. Tabellen redovisar en Oaxaca–Blinder-dekomposition av prestationsskillnaden mellan campus- och distanskurser när samtliga registrerade studenter ingår.

Sammanfattningsvis indikerar tabell B22 att en betydande del av den observerade skillnaden kan kopplas till skillnader i student- och kurssammansättning, men att en kvarstående skillnad finns även efter kontroll. Den oförklarade delen bör tolkas med försiktighet eftersom den kan spegla både skillnader i icke observerade faktorer och skillnader i hur de inkluderade variablerna samvarierar med prestationsgrad mellan campus- och distanskurser.

I tabellen nedan redovisas enskilda variabelers bidrag till den förklarade delen i tabell B22 ovan.

Tabell B22b Oaxaca–Blinder-dekomposition för samtliga kurser, enskilda variablers bidrag till förklarad del

		Med campus som referenspunkt (procentenheter)	Med distans som referenspunkt (procentenheter)
Studentfaktorer	Andel med utländsk bakgrund	-0,4	-0,1
	Andel kvinnor	-1,5	-1,2
	Andel med medelhögt utbildade föräldrar	0,0	0,0
	Andel med högutbildade föräldrar	-0,3	0,0
	Medelålder på kurs	-1,7	3,5
	Medelmeritvärde på kurs	0,5	0,5
	Andel med inkomst över etableringsgränsen	2,0	-0,3
	Andel med hemmavarande barn	-0,1	0,9
Kursfaktorer	Äldre lärosäte	0,0	0,0
	Utbildningsområden NTF	-0,4	0,0
	Utbildningsområden Hälsa och sjukvård	-0,1	-0,1
	Utbildningsområde Undervisning	-0,1	-0,2
	Utbildningsområden Övriga	0,2	0,2
	Kurs på heltid	1,2	0,8
Studieform	Andel vid generella program	3,5	3,0
	Andel vid yrkesprogram	6,4	4,1
Förklarad del totalt		9,3	11,1

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister, LISA, IoT och Grundskoleregistret. Tabellen redovisar en Oaxaca–Blinder-dekomposition av prestationsskillnaden mellan campus- och distanskurser när samtliga registrerade studenter ingår.

Då studieformen antas ha en stor påverkan på prestationen redovisas i tabell B23 dekompositionen efter studieform (och studieformsvariablerna har därför utesluts ur modellen). I beräkningarna nedan används campus som referenspunkt.

Tabell B23 Oaxaca–Blinder dekomposition uppdelat på studieform

Komponent	Generella program		Yrkesprogram		Fristående kurs	
	Procent- enheter	Andel av total (%)	Procent- enheter	Andel av total (%)	Procent- enheter	Andel av total (%)
Prestationsskillnad på kursnivå	16,2	100 %	6,2	100 %	13,0	100 %
Förklarad del	1,0	6 %	-4,8	-77 %	0,3	2 %
Oförklarad del	15,2	94 %	11,0	177 %	12,7	98 %
Antal kurser totalt (campus/distans)	153 984 (135 460/ 18 524)		168 077 (150 186/ 17 891)		66 939 (36 558/ 30 381)	

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister, LISA, IoT och Grundskoleregistret. Varje kurs förekommer bara en gång vilket innebär att en kurs har klassificerats som generella program om merparten av programstudenterna vid kursen läser den inom ett generellt program, och som yrkesprogram om merparten av dess studenter läser kursen inom ett yrkesprogram. En kurs klassificeras som fristående kurs om studenter som läser kursen inom ett program saknas.

Uppdelningen efter studieform visar att den förklarade delen (skillnader i student- och kurssammansättning inom respektive studieform) blir avsevärt mindre än i dekompositionen för samtliga kurser. För yrkesprogrammen är den förklarade delen dessutom negativ, vilket innebär att sammansättningsskillnader inom yrkesprogram tenderar att minska – snarare än öka – prestationsskillnaden mellan campus och distans. Sammantaget indikerar detta att den relativt stora förklarade delen i tabell B23 för samtliga kurser i hög grad hänger samman med att campus- och distansutbudet skiljer sig åt vad gäller studieform (t.ex. en större andel fristående kurser på distans), snarare än med skillnader i sammansättning inom en given studieform.

Prestationsskillnader när enbart aktiva studenter inkluderas

Tabellerna nedan redovisar Oaxaca–Blinder-dekompositionen av skillnader i prestationsgrad mellan campus- och distanskurser när enbart aktiva studenter inkluderas, det vill säga när inaktiva studenter exkluderas ur data. Syftet är att pröva i vilken utsträckning den observerade prestationsskillnaden och dess uppdelning i förklarad respektive oförklarad del påverkas av inaktiva studenter. Prestationsskillnaden anges i procentenheter och delas upp i en förklarad del (skillnader i student- och kurssammansättning, *endowments*) och en oförklarad del (skillnader i koefficienter och interaktion, *coefficients* och *interaction*). Av tabell B24 nedan framgår att jämfört med dekompositionen där samtliga registrerade studenter ingår är den totala prestationsskillnaden mindre när inaktiva studenter exkluderas, vilket förklaras av att inaktiva studenter är vanligare vid distanskurser.

Tabell B24 Oaxaca–Blinder-dekomposition för samtliga kurser när inaktiva studenter exkluderas

Komponent	Med campus som referenspunkt		Med distans som referenspunkt	
	Procentenheter	Andel av total (%)	Procentenheter	Andel av total (%)
Prestationsskillnad mellan kurser på distans och campus	9,1	100 %	9,1	100 %
Förklaras av				
1. studentfaktorer	-0,7	-8 %	0,4	4 %
2. kursfaktorer	1,3	14 %	0,8	8 %
3. studieform	4,5	49 %	3,9	43 %
4. tidskomponent (år)	-0,1	1 %	-0,1	-1 %
Förklarad del totalt	5,0	55 %	4,9	54 %
Oförklarad del totalt (förklaras inte av modellen)	4,1	45 %	4,2	46 %
Antal kurser totalt (campus/distans)	389 000 (322 204/66 796)		389 000 (322 204/66 796)	

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister, LISA, IoT, Grundskoleregistret och Barnregistret. Tabellen redovisar en Oaxaca–Blinder-dekomposition av prestationsskillnaden mellan campus- och distanskurser när inaktiva studenter exkluderas.

I tabellen nedan redovisas enskilda variablers bidrag till den förklarade delen i tabell B24 ovan.

Tabell B24b Oaxaca–Blinder dekomposition för samtliga kurser när inaktiva studenter exkluderas, enskilda variablers bidrag till förklarad del

	Med campus som referenspunkt (procentenheter)	Med distans som referenspunkt (procentenheter)
Studentfaktorer		
Andel med utländsk bakgrund	-0,3	-0,1
Andel kvinnor	-0,8	-0,8
Andel med medelhögt utbildade föräldrar	0,0	0,0
Andel med högutbildade föräldrar	-0,2	0,0
Medelålder på kurs	-1,4	0,0
Medelmeritvärde på kurs	0,4	0,4
Andel med inkomst över etableringsgränsen	1,3	0,0
Andel med hemmavarande barn	0,4	1,3
Kursfaktorer		
Äldre lärosäte	0,5	0,2
Utbildningsområden NTF	-0,1	0,0
Utbildningsområden Hälsa och sjukvård	-0,1	-0,1
Utbildningsområde Undervisning	-0,1	-0,1
Utbildningsområde Övriga	0,1	0,1
Kurs på heltid	1,0	0,4
Studieform		
Andel vid generella program	1,7	1,8
Andel vid yrkesprogram	2,8	2,0
Förklarad del totalt	5,0	4,9

I tabell B25 visas separata Oaxaca–Blinder dekompositioner för respektive studieform. Den förklarade delen är något högre jämfört med när alla studenter inkluderas (se tabell B23 ovan). I beräkningarna används campus som referenspunkt.

Tabell B25 Oaxaca–Blinder dekomposition uppdelat på studieform när inaktiva studenter exkluderas

Komponent	Generella program		Yrkesprogram		Fristående kurs	
	Procent- enheter	Andel av total (%)	Procent- enheter	Andel av total (%)	Procent- enheter	Andel av total (%)
Prestationsskillnad på kursnivå	8,3	100 %	3,2	100 %	6,3	100 %
Förklarad del	1,7	20 %	-2,4	-75 %	1,6	25 %
Oförklarad del	6,6	80 %	5,6	175 %	4,8	75 %
Antal kurser totalt (campus/distans)	149 086 (135 376/ 13 710)		164 549 (149 524/ 15 025)		57 525 (35 103/ 22 422)	

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån uppgifter i SCB:s högskoleregister, LISA, IoT, Grundskoleregistret och Barnregistret. Tabellen redovisar Oaxaca–Blinder-dekompositioner uppdelat på studieform när inaktiva studenter exkluderas.

Uppdelningen efter studieform visar även i detta urval att den förklarade delen är begränsad och för yrkesprogrammen negativ, vilket indikerar att skillnader i sammansättning inom respektive studieform inte är den huvudsakliga förklaringen till prestationsskillnaderna. Sammantaget ger resultaten stöd för att studieformens sammansättning och skillnader i inaktivitet är viktiga för att förstå skillnaden i prestationsgrad mellan campus och distans.

3.3.3 Prestationsskillnader språkmodellsdata

Känslighetsanalyser och matchning mot Högskoleregistret

Detta avsnitt bygger på en samkörning av språkmodellsdata (klassificering av undervisningstyp baserat på kursplaner och kursinformation) med registerdata om prestationsgrad. Språkmodellsdata har samlats in för höstterminen 2025.

Prestationsgrad för denna termin fanns dock inte tillgänglig när vi genomförde granskningen. Därför har vi i analysen tagit utgångspunkt i 2023 års data, vilket var det senaste året vi kunde beräkna prestationsgrad för. Det innebär att prestationsgrad endast kan kopplas till den delmängd av de språkmodellsklassificerade distanskurserna som också gavs 2023, vilket gör det nödvändigt att redovisa matchningsgrad och pröva känsligheten i resultaten.

Vid känslighetsanalyser har (i) direkt prestationsgrad för 2024 använts som ett mer närliggande mått (utan att beakta avklarade poäng tre terminer efter första registrering) samt (ii) analyser begränsats till kurser vars kursplaner inte uppdaterats sedan höstterminen 2023 (med stöd av fastställandedatum i kursplanerna).

Resultaten i avsnittet är snarlika oavsett vilken avgränsning som används. Tabell B26 nedan visar hur stor andel av de språkmodellsklassificerade kurserna som kan matchas mot kurser i Högskoleregistret och därmed data över prestationsgrad. Tabellen visar att drygt två tredjedelar av de språkmodellsklassificerade kurserna kan kopplas till prestationsdata HT-23. Andelen för HT-24 är något högre än för HT-23, och när enbart oförändrade kursplaner inkluderas kan en dryg tredjedel kopplas. Ytterligare känslighetsanalyser har genomförts genom att beräkningarna i detta avsnitt också gjorts för okategoriserade kurser.

Tabell B26 Bortfall i språkmodellsdata med olika avgränsningar för termin och fastställandedatum

	HT-23	HT-24	HT-23 (enbart kurser med samma kursplan)
Antal kurser som matchar	2 530	2 983	1 310
Totalt antal kurser som klassificerats av språkmodellen	3 868	3 868	3 868
Andel kurser som matchar	65,4 %	77,1 %	33,8 %

Källa: Riksrevisionens bearbetning av språkmodellsdata och uppgifter i SCB:s högskoleregister. Tabellen redovisar hur stor andel av de språkmodellsklassificerade kurserna som kunnat matchas mot prestationsdata under olika avgränsningar.

Prestationsskillnader – undervisningstyp

I dekompositionen av prestationsskillnader mellan undervisningstyper används kurser som innehåller både asynkrona och synkrona moment som referenskategori, eftersom detta är den vanligast förekommande undervisningstypen bland distanskurser. Därutöver inkluderas en kategori för okategoriserade kurser (kurser där språkmodellens data inte kunnat matchas mot Högskoleregistret) för att pröva om bortfallet av undervisningsinformation är systematiskt och kan snedvridera resultaten. Tabell B27 nedan visar framför allt att kurser som är baserade på helt asynkron undervisning har en lägre oförklarad prestationsgrad. Att prestationsskillnaden för okategoriserade kurser initialt är ganska hög men sedan markant minskar vid kontroll för student- och kurssammansättning kan förklaras av att modellen kontrollerar för studieform (generella program, yrkesprogram och fristående kurser) och att de okategoriserade kurserna i högre utsträckning utgörs av programkurser, som generellt har högre prestationsgrad. Sammantaget tyder resultaten därför inte på någon systematisk snedvridning i prestationsutfallen på grund av kurser där vi saknar uppgift om undervisningstyp.

Tabell B27 Oaxaca–Blinder dekomposition efter undervisningstyp för höstterminen 2023

	Helt synkron undervisning		Helt asynkron undervisning		Okategoriserade kurser	
	Procent-enheter	Procent	Procent-enheter	Procent	Procent-enheter	Procent
Prestationsskillnad jämfört med kurser med både asynkron och synkron undervisning	3,0	100 %	12,5	100 %	-11,5	-100 %
Förklaras av						
1. studentfaktorer	0,3	10 %	2,8	22 %	-0,4	-3 %
2. kursfaktorer	0,8	27 %	2,7	22 %	-0,9	-8 %
3. studieform	0,8	27 %	2,4	19 %	-11,8	-103 %
Förklarad del totalt	1,9	63 %	7,9	63 %	-13,1	-114 %
Oförklarad del	1,1	37 %	4,6	37 %	1,6	14 %

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån språkmodellsbaserad klassificering av kursplaner och kursinformation samt uppgifter i SCB:s högskoleregister. Tabellen redovisar Oaxaca–Blinder-dekompositioner av prestationsskillnader mellan olika undervisningstyper i distansutbildningen, med kurser som innehåller både synkrona och asynkrona moment som referenskategori.

I tabellen nedan redovisas enskilda variablers bidrag till den förklarade delen i tabell B27 ovan.

Tabell B27b Oaxaca–Blinder dekomposition mellan helt asynkron och både synkron och asynkron, enskilda variablers bidrag till förklarad del och olika referenspunkter

		Med både asynkron och synkron som referenspunkt (procentenheter)	Med helt asynkron som referenspunkt (procentenheter)
Studentfaktorer	Andel med utländsk bakgrund	-0,2	-0,3
	Andel kvinnor	2,9	1,5
	Andel med medelhögt utbildade föräldrar	0,0	0,0
	Andel med högutbildade föräldrar	0,7	-0,1
	Medelålder på kurs	0,5	0,8
	Medelmeritvärde på kurs	0,0	-0,2
	Andel med inkomst över etableringsgränsen	-0,5	-0,6
	Andel med hemmavarande barn	-0,6	0,0
Kursfaktorer	Äldre lärosäte	0,5	0,0
	Utbildningsområden NTF	0,0	0,1
	Utbildningsområden Hälsa och sjukvård	0,3	0,6
	Utbildningsområde Undervisning	0,2	0,1
	Utbildningsområde Övriga	1,9	0,3
	Kurs på heltid	1,3	1,6
Studieform	Andel vid generella program	1,1	1,1
	Andel vid yrkesprogram	0,0	0,1
Förklarad del totalt		7,9 %	5,0

Prestationsskillnader – interaktiva moment

I dekompositionen i detta avsnitt används kurser som saknar interaktiva undervisningsmoment som referenskategori. Det bör noteras att kurser som saknar interaktiva moment i praktiken till stor del sammanfaller med helt asynkrona kurser. När resultaten redovisas för samtliga kurser fångar jämförelsen därför i hög grad både skillnader i undervisningstyp och skillnader i interaktivitet. I kolumnerna för helt asynkrona kurser isoleras därför interaktivitetens samband med prestationsgrad i högre grad. Tabell B28 nedan visar att den något lägre prestationen för helt asynkrona kurser utan interaktiva moment till stor del kvarstår även vid kontroll för student- och kurssammansättning.

Tabell B28 Oaxaca–Blinder-dekomposition efter förekomst av interaktiva moment för höstterminen 2023

	Alla kurser		Kurser med enbart asynkron undervisning	
	Procentenheter	Andel av total (%)	Procentenheter	Andel av total (%)
Prestationsskillnad på kursnivå	11,7	100 %	4,2	100 %
Förklarad del av student-och kurssammansättning	4,3	37 %	0,6	14 %
Oförklarad del	7,4	63 %	3,6	86 %
Antal kurser totalt (har interaktivitet/saknar interaktivitet)	2 524 (2 300/224)		253 (95/158)	

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån språkmodellsdata och registrerade och avklarade poäng i Högskoleregistret. Tabellen redovisar Oaxaca–Blinder-dekompositioner av prestationsskillnader mellan kurser med och utan interaktiva moment i distansutbildningen.

Prestationsskillnader - brister i struktur och upplägg

I det här avsnittet jämförs kurser med minst en brist i struktur och upplägg i kursplan och kursinformation med kurser som saknar sådana brister (se beskrivning i 2.4.3). I dekompositionen används kurser som saknar brister som referenskategori. Tabell B29 nedan visar att prestationsgraden i genomsnitt är något lägre bland kurser som har minst en brist i struktur och upplägg i kursplanen och kursinformationen.

Tabell B29 Oaxaca–Blinder dekomposition efter förekomst av brister i struktur och upplägg för höstterminen 2023

	Procentenheter	Andel av total (%)
Prestationsskillnad på kursnivå	2,2	100
Förklarad del av student-och kurssammansättning	0,7	32 %
Oförklarad del	1,5	68 %
Antal kurser totalt (ingen brist/har brist)	2 524 (2 379/145)	

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån språkmodellsdata och registrerade och avklarade poäng i Högskoleregistret. Tabellen redovisar Oaxaca–Blinder-dekompositioner av prestationsskillnader mellan kurser med och utan brister i struktur och upplägg i distansutbildningen.

3.4 Kostnadsberäkningar

Här redovisas de beräkningar som används för att belysa distansutbildningens resursmässiga förutsättningar.

3.4.1 Beräkningar av ersättning per aktiv student

I rapporten skattas hur stor ersättning staten i genomsnitt betalar ut per aktiv student med hänsyn tagen till inaktivitet och prestation. Syftet har varit att skatta om staten i praktiken betalar ut högre ersättning för studenter vid distansutbildningar trots att prestationsgraden är lägre, alltså om den HST-ersättning staten betalar för inaktiva studenter är större än den lägre prestationsbaserade HPR-ersättningen till följd av lägre prestation vid distanskurser.

Vi har beräknat den genomsnittliga ersättningen per aktiv helårsstudent för utbildningsområde i , studieform j och undervisningsform k genom:

$$\frac{HST_i + HPR_i * prestationsgrad_{i,j,k}}{Andel aktiva studenter_{i,j,k}} = \text{Ersättning per aktiv student}_{i,j,k}$$

Skillnaden i genomsnittlig ersättning per aktiv helårsstudent beräknas genom att för varje utbildningsområde och studieform subtrahera ersättning per aktiv student på campus från motsvarande ersättning på distans enligt:

$$\text{Ersättning per aktiv student}_{i,j,\text{distans}} - \text{Ersättning per aktiv student}_{i,j,\text{campus}} = \text{Skillnad i ersättning}$$

I rapporten ges ett räkneexempel för en fristående kurs inom HTSJ som redovisas i tabell B30 nedan. Tabellen visar att för fristående kurser inom HTSJ är den genomsnittliga ersättningen per aktiv student 6 313 kr högre trots att prestationsgraden på distans är 16 procentenheter lägre.

Tabell B30 Beräkning av genomsnittlig HST- och HPR-ersättning per aktiv helårsstudent för fristående kurser inom utbildningsområdena HTSJ 2023

	Distans	Campus	Skillnad distans och campus
A. Ersättning för HST	34 271 kr	34 271 kr	0
B. Ersättning för HPR	22 332 kr	22 332 kr	0
C. Genomsnittlig prestationsgrad	50 %	66 %	16 procentenheter
D. Aktivitet bland studenter	68 %	81 %	13 procentenheter
Genomsnittlig ersättning per aktiv student, (A+B*C)/D	66 819 kr	60 506 kr	6 313 kr

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån data i Högskoleregistret och data över inaktiva studenter från de 25 lärosäten som ingår i granskningen.

Beräkningen av den genomsnittliga ersättningen per aktiv student har gjorts för samtliga utbildningsområden baserat på genomsnittlig inaktivitet och prestation för respektive utbildningsområde och studieform. Utbildningsområdena VFU, Dans, Opera och Odontologiskt exkluderas dock då de har färre än 30 studenter på distans och/eller campus. I tabell B31 nedan visas beräkningarna för generella program. I tabellen motsvarar en positiv siffra i kolumnen längst till höger att den genomsnittliga ersättningen per aktiv student är högre för distansutbildningen. Från tabellen går det därför att utläsa att för de generella programmen är den genomsnittliga ersättningen per aktiv student inom utbildningsområdena HTSJ, NTF, Vård, Design, Konst, Media och Övriga högre när utbildningen ges på distans.

Tabell B31 Beräkning av genomsnittlig HST-och HPR-ersättning per aktiv helårsstudent inom generella program 2023

	Prislappar, tkr		Campus		Distans		Snittersättning per aktiv student		
	HST	HPR	Aktiva	Prestation	Aktiva	Prestation	Campus, tkr	Distans, tkr	Skillnad i kronor
HTSJ	34,3	22,3	97 %	89 %	90 %	78 %	55,8	57,4	1 616 kr
NTF	58,4	49,3	95 %	87 %	88 %	72 %	106,6	106,7	78 kr
Vård	62,1	53,8	97 %	91 %	92 %	83 %	114,5	116,0	1 544 kr
Medicinskt	69,4	84,4	98 %	91 %	94 %	78 %	149,2	143,9	-5 324 kr
Undervisning	41,7	43,7	89 %	83 %	86 %	67 %	87,6	82,5	-5 074 kr
Idrott	120,7	55,8	97 %	86 %	97 %	72 %	173,9	165,9	-8 054 kr
Design	165,6	100,9	99 %	94 %	88 %	74 %	263,1	273,0	9 953 kr
Konst	235,1	100,9	97 %	96 %	92 %	81 %	342,2	344,4	2 148 kr
Media	336	269,1	97 %	90 %	82 %	63 %	596,1	616,5	20 431 kr
Musik	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Teater	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Övriga	46,9	38,1	97 %	91 %	90 %	79 %	84,1	85,6	1 461 kr

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån data i Högskoleregistret och data över inaktiva studenter från de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Enbart utbildningsområden med minst 30 studenter på både campus- och distansutbildning har inkluderats.

I tabell B32 nedan presenteras motsvarande beräkningar för yrkesprogrammen. Av kolumnen längst till höger framgår att den genomsnittliga ersättningen per aktiv student för utbildningsområdena NTF, Vård, Idrott och Musik är högre om utbildningen ges på distans.

Tabell B32 Beräkning av genomsnittlig HST-och HPR-ersättning per aktiv helårsstudent inom yrkesprogram 2023

	Prislappar, tkr		Campus		Distans		Snittersättning per aktiv student		
	HST	HPR	Aktiva	Prestation	Aktiva	Prestation	Campus, tkr	Distans, tkr	Skillnad i kronor
HTSJ	34,3	22,3	98 %	91 %	96 %	86 %	55,7	55,7	-1 kr
NTF	58,4	49,3	96 %	85 %	92 %	81 %	104,5	106,9	2 399 kr
Vård	62,1	53,8	99 %	95 %	98 %	93 %	114,4	114,4	69 kr
Medicinskt	69,4	84,4	99 %	93 %	98 %	88 %	149,4	146,6	-2 782 kr
Undervisning	41,7	43,7	98 %	92 %	97 %	88 %	83,6	82,6	-940 kr
Idrott	120,7	55,8	98 %	88 %	98 %	91 %	173,3	175,0	1 708 kr
Design	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Konst	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Media	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Musik	142,9	90,3	98 %	93 %	93 %	87 %	231,5	238,1	6 621 kr
Teater	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Övriga	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån data i Högskoleregistret och data över inaktiva studenter från de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Enbart utbildningsområden med minst 30 studenter på både campus- och distansutbildning har inkluderats.

I tabell B33 nedan presenteras motsvarande beräkningar för fristående kurser. I tabellens högra kolumn framgår att för fristående kurser är den genomsnittliga ersättningen per aktiv student för 10 av 12 utbildningsområden högre om utbildningen ges på distans. Det är endast för utbildningsområdet Media som den genomsnittliga ersättningen per aktiv student är högre om utbildningen ges på campus.

Tabell B33 Beräkning av genomsnittlig HST- och HPR-ersättning per aktiv helårsstudent inom fristående kurser 2023

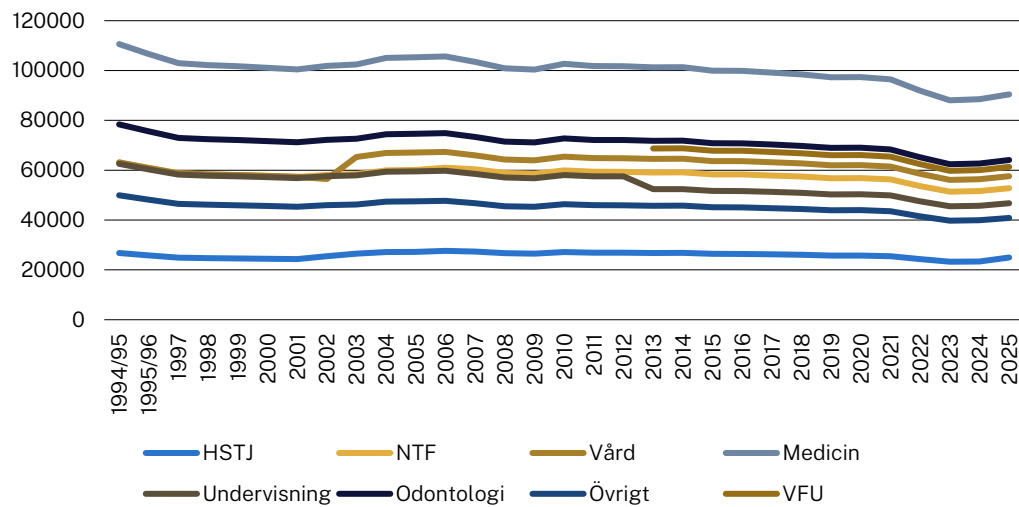
	Prislappar, tkr		Campus		Distans		Snittersättning per aktiv student		
	HST	HPR	Aktiva	Prestation	Aktiva	Prestation	Campus, tkr	Distans, tkr	Skillnad i kronor
HTSJ	34,3	22,3	81 %	66 %	68 %	50 %	60,5	66,8	6 322 kr
NTF	58,4	49,3	76 %	62 %	59 %	44 %	117,1	135,7	18 689 kr
Vård	62,1	53,8	93 %	81 %	77 %	60 %	113,6	122,6	8 939 kr
Medicinskt	69,4	84,4	88 %	76 %	76 %	60 %	151,8	157,9	6 193 kr
Undervisning	41,7	43,7	93 %	84 %	75 %	55 %	84,3	87,6	3 337 kr
Idrott	120,7	55,8	89 %	77 %	70 %	52 %	183,9	213,9	29 986 kr
Design	165,6	100,9	89 %	73 %	68 %	53 %	268,8	322,2	53 344 kr
Konst	235,1	100,9	95 %	89 %	81 %	67 %	342,0	373,7	31 706 kr
Media	336	269,1	50 %	44 %	80 %	67 %	908,8	645,4	-263 437 kr
Musik	142,9	90,3	91 %	84 %	69 %	54 %	240,4	277,8	37 384 kr
Teater	329,2	164	94 %	92 %	70 %	61 %	510,7	613,2	102 477 kr
Övriga	46,9	38,1	83 %	72 %	71 %	54 %	89,6	95,0	5 477 kr

Källa: Riksrevisionens beräkningar utifrån data i Högskoleregistret och data över inaktiva studenter från de 25 lärosäten som ingår i granskningen. Enbart utbildningsområden med minst 30 studenter på både campus- och distansutbildning har inkluderats.

3.4.2 Fastprisberäkningar av ersättningsbelopp

I rapporten redovisas utvecklingen av HST-ersättningen för olika utbildningsområden i 2025 års priser. Nedan visas samma beräkning för HPR-ersättningen. I diagram B3 framkommer att även HPR-ersättningen uttryckt i fasta priser har minskat den senaste 20-årsperioden för flera utbildningsområden.

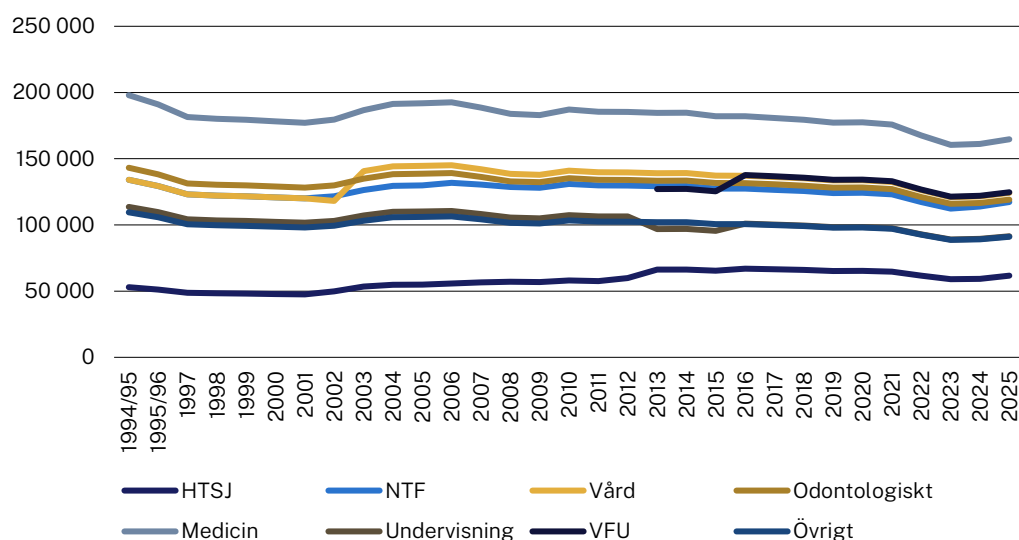
Diagram B2 Utvecklingen av HPR-ersättningen för olika utbildningsområden i 2025 års priser för perioden 1994/95–2025

Källa: Riksrevisionens sammanställning av data från UKÄ. Fasta priser beräknas utifrån SCB:s BNP-deflator vilket är det index UKÄ använder sedan 2022 i sina fastprisberäkningar. Konstnärliga och idrottsliga utbildningsområden ingår inte i sammanställningen.

Då även viktningen mellan HST och HPR förändrats över tid redovisas dessa summerat i 2025 års priser i diagram B4. Detta utgör alltså den högsta möjliga ersättningen för en registrerad helårsstudent som klarar samtliga högskolepoäng uttryckt i fasta priser. Diagrammet visar på en liknande trend att ersättningen uttryckt i fasta priser har minskat den senaste 20-årsperioden för flera utbildningsområden.

Diagram B3 Utvecklingen av ersättningen för HST och HPR (summerat) för olika utbildningsområden i 2025 års priser för perioden 1994/95–2025

Källa: Riksrevisionens sammanställning av data från UKÄ. Fasta priser beräknas utifrån SCB:s BNP-deflator vilket är det index UKÄ använder sedan 2022 i sina fastprisberäkningar. Konstnärliga och idrottsliga utbildningsområden ingår inte i sammanställningen.

3.4.3 Omfördelning av takbelopp

I tabellen nedan visas de lärosäten som fick neddragningar av sitt takbelopp under budgetåret 2025, samt andelen studenter på distans per lärosäte. Det finns ett positivt samband ($r = 0,31$) mellan minskningen av takbelopp i procent och andelen studenter på distans.

Tabell B33b Omfördelning av takbelopp och andel studenter på distans, per lärosäte 2025

Lärosäte	Minskning av takbelopp i tkr	Minskning av takbelopp i procent	Andel på distans 2024/25
KTH	-16 000	1,13 %	20 %
Mittuniversitetet	-7 400	1,10 %	82 %
Högskolan Dalarna	-4 300	0,84 %	82 %
Linnéuniversitetet	-8 600	0,67 %	67 %
Umeå universitet	-9 600	0,57 %	57 %
Högskolan Kristianstad	-2 500	0,52 %	70 %
Stockholms universitet	-11 200	0,54 %	40 %
Högskolan i Gävle	-2 400	0,43 %	80 %
Högskolan Väst	-1 700	0,37 %	55 %
Malmö universitet	-3 500	0,31 %	32 %
Uppsala universitet	-6 500	0,30 %	33 %
Högskolan i Halmstad	-1 500	0,30 %	45 %
Mälardalens universitet	-2 000	0,27 %	52 %
Linköpings universitet	-4 900	0,26 %	50 %
Göteborgs universitet	-6 600	0,26 %	32 %
Högskolan i Borås	-1 400	0,23 %	72 %
Karlstad universitet	-1 800	0,22 %	53 %
Södertörns högskola	-900	0,18 %	23 %
Lunds universitet	-4 900	0,19 %	19 %
Högskolan i Skövde	-600	0,16 %	63 %
Örebro universitet	-600	0,06 %	32 %

Källa: Omfördelning av takbelopp har hämtats från prop. 2024/25:1 och andelen studenter på distans från SCB.

4 Språkmodellsgranskning av kursplaner och kursinformation

4.1 Population och webbskrapning

Datamaterialet som ligger till grund för språkmodellens klassificering består av kursplaner och kursinformation för distanskurser vid svenska lärosäten. Urvalet utgår från distanskurser vid de 25 lärosäten som ingår i granskningen för höstterminen 2025 som identifierats via antagning.se. För varje kurs har länkar till kursplan och kursinformation följts och innehållet hämtats automatiskt genom webbskrapning.

Vi har genomfört webbskrapningen i flera steg. Först hämtades grundläggande information om kurserna och tillhörande länkar från antagning.se. Därefter användes dessa länkar för att hämta kursplaner och kursinformation direkt från respektive lärosätes webbplats. Kursplaner och kursinformation sparades som separata textfiler och kopplades till respektive kurs via kurskod och lärosäte. För varje kurs registrerades även datum för kursplanens fastställande, vilket fanns tillgänglig för nästan alla kurser.

För vissa lärosäten har det krävts särskilda lösningar, exempelvis för hantering av inskannade kursplaner eller flera parallella versioner av kursplaner. Kurser där kursplan eller kursinformation inte kunnat hämtas på grund av tekniska hinder, brutna länkar eller tomma sidor ingår inte i det slutliga analysunderlaget.

Det slutliga datamaterialet omfattar 4 271 distanskurser där kursplan och/eller kursinformation kunnat hämtas och där grundläggande identifierande uppgifter, såsom kurskod och fastställandedatum, finns tillgängliga. Vi hämtade kursplanerna den 8 oktober 2025 och en uppdatering hämtades den 26 november 2025. Kursinformationen hämtades den 11 december 2025.

4.2 Språkmodellen och promptar

4.2.1 Språkmodellen

Klassificeringen av kursplaner och kursinformation har genomförts med hjälp av en språkmodell (GPT 4.1) som analyserar textinnehållet semantiskt. Modellen baseras inte på fasta nyckelord eller exakta formuleringar, utan tolkar helheten i texten för att avgöra om vissa undervisningsformer, examinationsformer eller strukturella egenskaper förekommer.

4.2.2 Promptar

Ett antal frågor, så kallade promptar, med fasta svarsalternativ och instruktioner till språkmodellen har tagits fram i flera steg. I det första steget har vi läst ett hundratal kursplaner och information om undervisningen manuellt, och vanligt förekommande

undervisningsmoment har samlats in. Med hjälp av denna initiala genomläsning har vi sedan konstruerat ett antal frågor som modellen fått ta ställning till.

Språkmodellen har sedan testats på ett mindre urval för att kalibrera promptar och vilka fasta svarsalternativ som skulle användas. Några av de kalibreringar som gjordes listas nedan:

- Ett alternativ för "vet inte" eller "information saknas" lades till i flera av frågorna då modellen annars tog ställning även i frånvaron av tillräcklig information.
- Initialt fick modellen ta ställning till om undervisningen innehöll synkrona och asynkrona inslag som två separata promptar. Detta ändrades då modellen gav snarlika, men något mer rättvisande svar, när den gemensamt fick ta ställning till om undervisningen bedrevs helt synkront, helt asynkront eller innehöll båda delarna.
- Initialt kategoriserade modellen självstudier som asynkron undervisning. Då all högre utbildning innehåller en viss del självstudier ändrades promptarna så att modellen ombads bortse från rena självstudier i kategoriseringen av undervisningen.
- Initialt saknades information om undervisningsmoment för 558 kurser (13 procent). Kursinformationen, det vill säga den information som finns på den specifika webbplatsen för respektive kurs, hämtades då in som kompletterande information för att kategorisera undervisningen i dessa fall. Efter detta steg saknade 158 kurser (3,7 procent) av kurserna fortsatt information om undervisningsmoment.

De slutgiltiga frågorna med tillhörande svarsalternativ listas i tabellen nedan:

Tabell B34 Slutgiltiga frågor som användes i klassificeringen av distanskurser

Promptar	Kommentar
Hybridundervisning. Framgår det att studenten kan välja att läsa kursen på campus eller på distans? Svara ja eller nej. Vid osäkerhet kategorisera svaret som nej.	
Asynkron undervisning. Baseras kursen på asynkrona undervisningsmoment så som förinspelade föreläsningar, bild, ljud-och textmaterial, webbaserade övningar, inlämningsuppgifter, instuderingsfrågor, individuellt arbete, quiz eller diskussionsforum? Notera att läsande av kurslitteratur, självständiga studier och självstudier inte bör inkluderas som undervisningsmoment (Kategorisera svaren som: Ja, Nej, Framgår inte)	Beaktades gemensamt med frågan om synkron undervisning
Synkron undervisning. Baseras kursen på synkrona undervisningsmoment så som digitala föreläsningar, undervisning via Zoom, Teams eller Adobe Connect, omvänt klassrum/flipped classroom, handledning, seminarium, frågestund, workshop, laborationer, symposium, presentationer av student, gruppövningar, exkursioner, studiebesök, räknestuga eller diskussioner? (Kategorisera svaren som: Ja, Nej, Framgår inte)	Beaktades gemensamt med frågan om asynkron undervisning
Asynkron examination. Examineras kursen genom asynkrona moment så som hemtentamen, uppsats, skriftliga inlämningar, webbaserade övningar, kamratgranskning/peer review, förinspelad presentation, deltagande i diskussionsforum? (Kategorisera svaren som: Ja, Nej, Framgår inte)	Beaktades gemensamt med frågan om synkron examination

Promptar	Kommentar
Synkron examination. Examineras kursen genom synkrona moment så som salstentamen, aktiv närvaro, grupparbete, muntlig examination, muntlig redovisning, opponering, seminarier, eller presentation av studenter (Kategorisera svaren som: Ja, Nej, Framgår inte)	Beaktades gemensamt med frågan om asynkron examination
Interaktiva moment mellan lärare och studenter. Innehåller kursen interaktiva moment som möjliggör interaktioner mellan lärare och studenter så som digitala föreläsningar, undervisning via Zoom eller Teams, omvänt klassrum/flipped classroom, handledning, seminarium, frågestund, workshop, symposium, presentationer av student, exkursioner, studiebesök, räknestuga, diskussioner eller diskussionsforum? (Ja, Nej, Vet inte)	
Interaktiva moment mellan studenter. Innehåller kursen interaktiva moment som möjliggör interaktioner mellan studenterna så som seminarium, gruppövningar, omvänt klassrum/flipped classroom, kamratgranskning/peer review, diskussioner, diskussionsforum, studiebesök, exkursioner eller grupphandledning? (Ja, Nej, Vet inte)	
Tydlig och förutsägbar struktur utifrån högskoleförordningen. Framgår följande i kursplanen eller kursinformationen: kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer? (Ja, Nej)	
Tydlig och förutsägbar struktur utifrån SUHF:s rekommendationer. Framgår följande i kursplanen eller kursinformationen: kursens benämning på såväl svenska som engelska, kursens nivå på grund- eller avancerad nivå, det antal högskolepoäng som kursen omfattar, kursens lärandemål, det huvudsakliga innehållet i kursen, de krav på förkunskaper och andra villkor utöver grundläggande behörighet som gäller för att bli antagen till kursen (särskild behörighet), formerna för att bedöma studenternas prestationer, det betygssystem som ska användas i den aktuella kursen, när kursplanen eller ändringen av den börjar gälla? (Ja, Nej)	
Behov av utrustning. Framgår det vilken utrustning som behövs för att genomföra distansundervisningen, så som headset, operativsystem eller kamera? (Ja, Nej, Framgår inte)	
Motsägelser avseende distans och campus. Finns det motsägelser mellan kursplanen och kursinformationen om vilka moment som genomförs på distans och vilka som genomförs på campus? (Ja, Nej)	

4.3 Gränsfall och förtydliganden

Då det inte alltid finns tydliga gränsdragningar mellan olika typer av undervisning gjorde vi initialt vissa antaganden kring undervisnings- och examinationsmoment. Några av dessa antaganden listas här:

- Undervisningsmoment som flipped classroom innehåller, likt många andra undervisningsmoment, asynkrona förberedelser (via till exempel inspelat material) och synkrona inslag (realtidsmöte med lärare och studenter). Vi har kategoriserat detta undervisningsmoment som synkront då realtidsdiskussionen utgör den centrala komponenten som skiljer den från andra undervisningsmetoder.
- Undervisningsmoment likt laborationer och handledning kan bedrivas både asynkront (mer likt inlämningsuppgifter och mejlkorrespondens) och synkront men har kategoriserats som synkrona inslag då det antagits vara vanligast att momentet genomförs synkront.

- Undervisning via videsmötesplattformar likt Zoom, Teams och Adobe Connect har antagits vara synkrona undervisningsmoment även om förinspelat material kan distribueras via dessa programvaror. Detsamma gäller digitala föreläsningar som antagits vara synkrona realtidsföreläsningar om det inte uttryckligen framgått att föreläsningarna varit förinspelade.
- Examination via hemtentamen har antagits vara asynkron examination då vi antagit att den avser tentamen som genomförs när studenten vill inom en avgränsad period, snarare än att den görs *hemifrån* under en mer begränsad och för studenten icke-valbar tid.
- Realtidsföreläsningar har antagits möjliggöra interaktivitet mellan lärare och studenter via till exempel frågor från studenterna, även om graden av interaktivitet i föreläsningar kan antas variera stort mellan olika kurser och lärare.
- Gällande tydlig struktur och upplägg utifrån högskoleförordningen och SUHF:s rekommendationer har bara krav som gäller alla typer av kursplaner inkluderats. Till exempel har inte krav på särskild behörighet ingått. Det har heller inte undersökts om kursen ingår i ett huvudområde eller om kursen är uppdelad i delar.

4.4 Kvalitetssäkring av språkmodellen

Denna del redovisar hur vi genomfört kvalitetssäkring och validering av språkmodellens klassificering av distansundervisning. Fokus ligger på variabeln **undervisningsform**, klassificerad i tre kategorier: *helt synkron*, *helt asynkron* samt *båda* (när både asynkron och synkron undervisning förekommer). Därutöver redovisas kvalitetssäkring av variablerna **interaktiva moment** mellan lärare och student respektive student och student i en mer kortfattad form.

4.4.1 Distanskursernas undervisningsform

Datamaterial och urval

För kvalitetssäkringen drog vi ett stratifierat slumpmässigt urval av 300 kurser, med lika många observationer från vardera av språkmodellens tre undervisningsformskategorier som jämfördes med språkmodellens kategoriseringar. Detta urval säkerställer god täckning även för mindre vanliga eller metodologiskt känsliga kategorier och gör det möjligt att jämföra kategoriseringens träffsäkerhet för de olika undervisningsformerna. Den manuella kodningen har genomförts oberoende av språkmodellen och baserats på samma definitioner och tolkningsprinciper som använts i språkmodellens promptar.

Metod för reliabilitetsanalys

Kvalitetssäkringen genomförs i tre steg. Först beräknas mått på interbedömarreliabilitet för att bedöma den övergripande samstämmigheten mellan manuell kodning och språkmodell. Därefter analyseras mönstret i avvikelser med hjälp av en så kallad förvirringsmatris (*confusion matrix*). Slutligen beräknas precision och recall per kategori för att belysa språkmodellens träffsäkerhet för de olika undervisningsformerna.

Resultat från kvalitetssäkringen

Som ett första steg analyseras den övergripande överensstämmelsen mellan manuell kodning och språkmodellens klassificering med mått på interbedömarreliabilitet. Andelen överensstämmelse, antalet identiska kategoriseringar dividerat med totala antalet kategoriseringar, redovisas nedan. Cohen's kappas (κ) bör dock användas som huvudsakligt mått på överensstämmelse då det även korregerar för slump vid två kodare och nominaldata. Som robusthetskontroll beräknas även Krippendorff's alpha (α), vilket inte är känsligt för val av reliabilitetsmått eller mindre mängder bortfall. Av tabell B35 nedan framgår att måtten ovan indikerar måttlig överensstämmelse mellan manuell kodning och språkmodellens klassificering. Att κ och α ligger nära varandra talar för att resultaten är robusta och inte beroende av vilket reliabilitetsmått som används.

Tabell B35 Interbedömarreliabilitet och övergripande klassificeringsmått

Mått	Resultat
Antal kurser (n)	300
Andel överensstämmelse	0,66
Cohen's kappas	0,52
Krippendorff's alpha (nominal)	0,48

För att analysera vilka typer av avvikelser som ligger bakom den måttliga interbedömarreliabiliteten konstruerades en förvirringsmatris. Denna visar hur språkmodellens klassificering fördelar sig i relation till den manuella kodningen. De 11 kurser där den manuella kodningen konstaterat att information om undervisningen saknas och modellen konstaterat att dessa kurser var helt asynkrona har exkluderats i tabellen nedan.

Tabell B36 Förvirringsmatris för undervisningsform

	Båda (modell)	Helt asynkron (modell)	Helt synkron (modell)	Summa (manuell)
Båda (manuell)	53	19	15	87
Helt asynkron (manuell)	5	60	1	66
Helt synkron (manuell)	42	10	84	136
Summa (modell)	100	89	100	289

Förvirringsmatrisen visar att överensstämmelsen är hög för entydiga kategorier, alltså för helt asynkron undervisning och helt synkron undervisning. Endast ett mycket begränsat antal kurser som manuellt bedömts som helt asynkrona klassificeras som helt synkrona eller båda av språkmodellen. De största avvikelserna återfinns i gränsdragningen mellan kategorin *båda* och de entydiga undervisningsformerna, framför allt mellan *helt synkron* och *båda*. Den manuella kodningen indikerar också att språkmodellens kategoriseringar varit mindre träffsäkra för några lärosäten vilket troligtvis beror på att språkmodellen fick instruktioner att först läsa kursplanen och, om tillräcklig information om undervisningen saknades, gå vidare och läsa kursinformationen.⁸

För att illustrera svårigheterna med att entydigt kategorisera om en distanskurs innehåller både synkrona och asynkrona moment eller båda delarna redovisas i tabell B37 nedan några exempel där den manuella kodningen och modellens kodning skiljer sig.

Tabell B37 Exempel på motstridiga klassificeringar av undervisningstyp

	Text från kursplan/kursinformation	Manuell bedömning	Modellens bedömning
Exempel 1	Undervisningen sker på distans med hjälp av en webbstudieplats och består av självstudier efter kursansvarigs instruktion. Undervisningen består av självstudier och webbaserade diskussioner.	Helt asynkron	Båda
Exempel 2	Föreläsningar och övningar förmedlas via Högskolans hemsida.	Båda	Helt asynkron
Exempel 4	Undervisning ges i form av online-föreläsningar och handledningar, praktiska övningar samt handledning online.	Båda	Helt synkron
Exempel 5	Undervisningen består av föreläsningar, seminarier, gruppövningar samt arbetsnära arbetssätt i form av fältstudiedagar samt auskultation.	Helt synkron	Båda

I exemplen ovan är det i många fall inte uppenbart hur exemplen ska tolkas och det är särskilt i fall där information om undervisningsmoment är begränsad som bedömningarna skiljer sig åt. Av exempel 1 framgår exempelvis inte om "kursansvarigs instruktion" sker synkront eller asynkront och av exempel 2 framgår inte om det är förinspelade föreläsningar eller länkar till realtidsföreläsningar som distribueras "via Högskolans hemsida".

I ett tredje steg beräknas precision och recall per kategori för att belysa språkmodellens klassificeringar mer detaljerat. Den manuella kodningen betraktas här som utgångspunkten för beräkningarna. Precision anger då hur stor andel av de klassificeringar som modellen gör i en viss kategori som överensstämmer med den manuella kodningen, medan recall anger hur stor andel av alla manuellt kodade

⁸ Det är framför allt för Luleå tekniska universitet och Kungliga Tekniska högskolan som det finns indikationer på att modellen kan ha överskattat andelen asynkrona kurser något vid dessa lärosäten då kursplanerna innehållit viss information om undervisningen men inte i lika stor utsträckning som kursinformationen.

observationer i kategorin som modellen lyckas identifiera. Beräkningen visas i tabell B38 nedan. Den lägre precisionen och recall för kategorin båda speglar de metodologiska svårigheterna att entydigt identifiera kombinerade undervisningsformer när dokumentationen är knapphändig, men också att det inte alltid är tydligt hur beskrivningar ska klassificeras.

Tabell B38 Precision och recall för olika undervisningstyper

Kategori	Precision	Recall
Helt asynkron	0,67	0,91
Helt synkron	0,83	0,62
Båda	0,53	0,60

Sammanfattningsvis visar kvalitetssäkringen att språkmodellens klassificering av undervisningsform uppvisar måttlig överensstämmelse med manuell kodning. Risker för systematiska fel i modellens kategorisering bedöms vara liten då den övergripande reliabiliteten främst verkar begränsas av bristande information i kursplaner/kursinformation och svåra gränsdragningar mellan entydiga och blandade undervisningsformer. Av särskild betydelse för de resultat som presenteras i rapporten är att de helt asynkrona och synkrona kurserna bedöms ha hög täckning (för synkrona kurser hög precision och för asynkrona kurser hög recall) vilket innebär att de huvudsakliga jämförelser som görs mellan dessa undervisningsformer vilar på ett relativt robust klassificeringsunderlag.

4.4.2 Distanskursernas interaktivitet mellan lärare och student samt student och student

Kvalitetssäkringen av interaktiva moment i distanskurserna redovisas mer kortfattat nedan. Den manuella kategoriseringen har utgått från samma urval som beskrivs för distanskursernas undervisningsform ovan. Den övergripande samstämmigheten, precision och recall presenteras i tabell B39 nedan.

Tabell B39 Sammanfattande mått på interbedömarreliabilitet för interaktiva moment

	Andel överensstämmelse	Cohen's kappa	Precision	Recall
Interaktiva moment lärare–student	0,91	0,75	0,97	0,93
Interaktiva moment student–student	0,86	0,68	0,85	0,94

Kvalitetssäkringen visar att språkmodellens kodning av lärare–student-interaktivitet uppvisar hög samstämmighet med den manuella kodningen. Cohen's kappa indikerar god överensstämmelse, och både precision och recall är höga för förekomsten av interaktiva moment, vilket innebär att språkmodellen i stor utsträckning korrekt identifierar kurser där interaktion mellan lärare och studenter förekommer.

För student–student-interaktivitet uppvisar språkmodellens klassificering något lägre men ändå relativt hög överensstämmelse med den manuella kodningen. Recall är

hög vilket innebär att de flesta kurser där student-student-interaktion faktiskt förekommer identifieras av modellen. Precisionen är något lägre än för lärare–student-interaktivitet, vilket indikerar att språkmodellen i vissa fall klassificerar kurser som interaktiva även när detta inte tydligt framgår av kursdokumentationen enligt den manuella kategoriseringen.

5 Enkät till lärosätena

Enkäten till lärosätena har varit central för att samla in jämförbar information om sådana frågor som inte finns tillgängliga i registerdata eller som annars hade krävt omfattande särskilda uppgiftsinhämtningar. Syftet har varit att få lärosätenas samlade beskrivningar av hur de arbetar med distansutbildning, hur de bedömer skillnader mellan campus- och distansutbildning, hur de hanterar frågor om kvalitet, prestation, resurstilldelning och utbildningsutbud och vilka eventuella utmaningar som de upplever.

Enkäten riktades till de 25 lärosätena som omfattas av granskningen. Vi bad lärosätet skicka in ett samlat svar för hela lärosätet. Denna utformning valdes för att öka jämförbarheten mellan lärosätena och för att fånga sådana rutiner och ställningstaganden som beslutas centralt eller gemensamt inom lärosätet. Enkäten skickades i början på januari 2026 och lärosätena fick runt en månads svarsfrist. Svarsfrekvensen var 100 procent.

Enkäten innehöll 15 frågor varav de flesta hade fasta svarsalternativ, i flera fall kompletterade med fritextsvar för att lärosätena skulle få möjlighet att utveckla eller nyansera sina svar. Denna kombination gjorde det möjligt att både sammanställa svaren översiktligt och ta till vara information om variationer i lärosätenas arbetssätt, definitioner och bedömningar. De fasta svarsalternativen har använts för att identifiera mönster mellan lärosätena, medan de öppna svaren har använts för att tolka variationen i svaren och ge exempel på hur olika lärosäten resonerar.

Frågorna i enkäten har utformats med utgångspunkt i granskningens delfrågor, och har omfattat tre huvudsakliga teman. Det första temat avser takbelopp, intern resursfördelning och kostnader, till exempel om lärosätena följer statens prislappar i sin interna medelsfördelning, om inaktiva studenter exkluderas i avräkningen mot takbeloppet, om undervisningslokaler internfaktureras och om distansundervisning bedöms vara billigare än campusundervisning. Det andra temat avser distansutbildningens utveckling, orsaker till den ökade distansutbildningen och lärosätenas bedömningar av vanliga orsaker till lägre prestationsgrad på distanskurser. Det tredje temat avser kvalitetssäkring, bland annat förändrade examinationsformer till följd av AI-utvecklingen, högskolepedagogiska inslag om distansundervisning, kursvärderingar och interna kvalitetskriterier för distansutbildning.

Enkätsvaren har bearbetats genom sammanställning av svarsfördelningar och tematisk genomgång av fritextsvaren. I analysen har särskild vikt lagts vid frågor där svaren kan relateras till andra datakällor, exempelvis uppgifter om inaktiva studenter, lokalkostnader, intern resursfördelning och kvalitetssäkring. Svaren har därmed inte enbart använts deskriptivt, utan också för att pröva rimligheten i preliminära iakttagelser från registerdata, årsredovisningar och intervjuer. När svaren skiljt sig åt mellan lärosätena har detta tolkats försiktigt, eftersom skillnaderna kan bero både på faktiska olikheter i arbetssätt och på att frågor uppfattats eller avgränsats något olika.

Det finns några metodologiska begränsningar som bör beaktas vid tolkningen av enkätsvaren. För det första bygger svaren på lärosätenas egna uppgifter och bedömningar. Även om enkäten efterfrågat lärosätets samlade svar kan uppfattning och kunskap om vissa frågor se olika ut inom organisationen, vilket kan påverka precisionen i enskilda svar. Centralt lämnade svar kan i vissa fall ge en mer övergripande bild än den variation som finns mellan fakulteter och institutioner inom samma lärosäte. Flera frågor har också gällt bedömningar, till exempel om distansundervisning är billigare än campusundervisning eller vilka faktorer som förklarar lägre prestationsgrad. Svaren på sådana frågor kan därför inte förstås som direkta belägg, utan som uppgifter om hur lärosätena själva beskriver och tolkar situationen. Mot denna bakgrund används enkäten i granskningen främst som ett underlag för jämförelser, fördjupning och triangulering tillsammans med övriga datakällor.

6 Nordisk utblick

I granskningen har vi genomfört en översiktlig nordisk utblick på distansutbildningen i Norge, Finland och Danmark för att sätta den svenska distansutbildningen i en nordisk kontext. Vi skickade skriftliga frågor till dessa länders motsvarighet till Utbildningsdepartementet om bland annat antal studenter i distans- respektive campusutbildning, prestationsgrad, finansieringssystem och avgifter samt om det finns särskilda regleringar vad gäller distansundervisning.